

Bijlage 1

Advies commissie van experts Nationale Parken Vlaanderen

Inhoudsopgave

Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): BOSLAND.....	2
Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): BRABANTSE WOUDEN	10
Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): HOGE KEMPEN.....	18
Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): SCHELDEVALLEI.....	27
Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): TAXANDRIA	35

Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): BOSLAND

Criteria	Rechtsgrond	Afwijking mogelijk?
1. Masterplan		
1.1. Voldoet masterplan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 12, 1°	
*de gezamenlijke oppervlakte van de natuurkernen is op het moment van erkenning minimaal 5.000 ha	Decreet art 4	nee
beoordeling: ja, oppervlakte NK= 5.023ha		
*Op het ogenblik van de erkenning is minstens de helft van de natuurkernen gevat door een natuurbeheerplan type 3 of 4 als vermeld in artikel 16ter van het Natuurdecreet. Indien er nog geen natuurbeheerplan is opgemaakt, bestaat het engagement om een natuurbeheerplan type 3 of 4 op te maken. Deze voorwaarde geldt niet voor militaire domeinen.	Decreet art 4	ja
beoordeling: ja, percentage NK gevat door een NBHP type 3 of 4 = 52,4%.		
*het gebied heeft een ruimtelijke samenhang, de configuratie van het gebied beoogt een zo compleet mogelijk landschapsecologisch systeem dat ruimte geeft aan natuurlijke processen en voldoende samenhangend is; minstens één natuurkern heeft een oppervlakte groter dan 3000 hectare; een natuurkern kan enclaves bevatten of doorsneden worden door een barrière mits de maximaal te overbruggen afstand van deze enclaves en barrières, kleiner is dan 200 meter;	Decreet art 4 + BVR art 4, §1, 1°	ja
Beoordeling: ja, oppervlakte grootste deerkern (NK) = 3.058,34ha.		
*het gebied heeft een natuurkwaliteit waarbij minstens de helft van de natuurkern biologisch waardevol of zeer waardevol is en die onderscheidend is binnen de Europese en Vlaamse context	BVR art 4, §1, 2°	ja
controle: ja, 96,12% van de NK is biologisch waardevol.		
*het gebied heeft een unieke belevingswaarde	BVR art 4, §1, 3°	ja
beoordeling beschrijving: voldoende		
<p>Met het merk 'Bosland' (al 17 jaar een geïntegreerde samenwerking) is deze regio reeds goed 'ontsloten' voor recreatie, toerisme, beleving en zijn er belangrijke natuurtroeven. Aanknopingspunten voor de visie en USP zijn: een kenmerkend gradiëntenlandschap met unieke morfologie en intacte gradiënten, met hoge natuur- en erfgoedwaarde en multifunctionaliteit in de gradiënt, een overgangsgebied tussen de hoge Kempen en de (Antwerpse) lage Kempen. Bosland is, mede op basis van de mogelijke inkanteling van het militair kamp van Beverlo (mogelijk natuurkerngebied van 5.530 ha) het grootste compacte, aaneengesloten bosgebied/natuurkern in Vlaanderen.</p> <p>De USP wordt enkel geformuleerd onder het hoofdstuk toerisme en recreatie in het masterplan en wordt opgehangen aan de gerealiseerde ambitie om het 'meest kindvriendelijke bos van Vlaanderen' te zijn. Deze USP beschrijft niet de eigenheid en uniciteit op het niveau van de natuurwaarden (representativiteit voor de ecoregio), de landschapswaarden en de erfgoedwaarden, wat verwacht wordt in het kader van het concept voor een NP.</p>		

Nochtans bevat het masterplan wel de elementen daarvoor zoals een biodiversiteitshotspot dankzij de unieke morfologie en intacte gradiënten, de grote aaneengesloten oppervlaktes groengebieden en nog voldoende grote rustgebieden.		
1.2.kwaliteit van geïntegreerde gebiedsanalyse	BVR art. 12, 2°	nee
beoordeling: voldoende		
<p>M.b.t. de landschapsbiografie: de visualisatie van de tijdslijn en het veranderde landgebruik is goed in beeld gebracht. De situering van Bosland als natuurschakel in een Euregionale context, een onmisbare centrale schakel in een keten van natuurcomplexen is waardevol. De landschapsbiografie ontbreekt soms aan diepgang, zowel in ruimtelijke resolutie als in thematische uitwerking (o.m. ontbreken van relictenkaarten). Meer aandacht mag gaan naar de geomorfologische en landschappelijke relatie van dit park met het NPHK.</p> <p>De gebiedsanalyse is voldoende geïntegreerd. Ze geeft een uitgebreid en gedetailleerd beeld van de evolutie van het landschap en van de diversiteit van het gebied, en de rol van de mens daarin. Het geheel is onderbouwd met duidelijke kaarten en vloeit o.m. voort uit de landschapsbiografie. Er ontbreekt echter wat kwantitatieve onderbouwing waardoor het geheel wat vrijblijvend oogt.</p> <p>De ruimtelijke analyse is beperkt en benoemt als knelpunt de versnippering/barrièrewerking van een aantal infrastructuren. De ruimtelijke samenhang tussen de kleinere natuurgebieden ten noorden van Lommel (Lommel Sahara, langs kanaal Bocholt-Herentals, de grensgebieden met Nederland) en het grotere geheel tussen Lommel-Leopoldsburg-Hechtel is momenteel te beperkt. Beide deelgebieden zijn ook opgehangen aan andere verhaallijnen, in de noordelijke zone is de verhaallijn rond Kempische kanalen, zandwinning- en zinkindustrie fundamenteel anders dan het heide-bos-militair kamp-verhaal van de zuidelijke natuurkern.</p> <p>Het thema natuur en klimaat is goed uitgewerkt. Er is bijzondere aandacht voor veenbodems.</p> <p>Wat betreft erfgoed heeft het gebied een divers aanbod, oa. wat betreft agrarisch erfgoed (vloeiveides, celtic fields, ontginning), militair erfgoed (WOII), industrieel erfgoed (kanalen, zandwinning, zinkindustrie, glas en naaldbossen), cultureel erfgoed (teutenhuizen, grafheuvels). Het voornaamste knelpunt is het onontsloten potentieel voor erfgoedbeleving.</p> <p>Voor toerisme en recreatie is er al een zeer uitgebreid aanbod, er worden geen knelpunten vermeld. Hier ontbreekt wat kritische zelfreflectie. Het overzicht van het huidige aanbod en de werking op het vlak van toerisme en recreatie is degelijk en koppelt dit voldoende aan de andere domeinen (natuur, landschap, erfgoed ...). Er is reeds een ruim aanbod, dit vormt een goede basis/startpositie.</p>		
1.3.kwaliteit en ambitie van geïntegreerde gebiedsvisie	BVR art. 12, 3°	nee
beoordeling: onvoldoende		
<p>Er is duidelijke visualisatie en kaartmateriaal in het masterplan. Er wordt een werkingsgebied gedefinieerd als de som van de natuurkernen en impulsgebieden. De impulsgebieden worden onderverdeeld in ecologische impulsgebieden, belevingsimpulsgebieden en productieve impulsgebieden. Enclaves zijn opgenomen als impulsgebieden.</p> <p>Het Kamp Beverlo is ingetekend als ecologisch impulsgebied en maakt momenteel geen deel uit van de natuurkern. De ecologisch belangrijke brongebieden en bovenlopen van Zwarte Beek, Grote Beek en Grote Nete zijn niet opgenomen noch als natuurkern noch als ecologisch impulsgebied. Ondanks dat voorziene inkanteling van Kamp Beverlo in het operationele plan, wordt de perimeter op dit moment als onvolledig beoordeeld.</p> <p>Landschapsecologisch vormen het Kamp van Beverlo en de beekvalleien namelijk een onlosmakelijk geheel met het gebied en dienen deze volwaardig opgenomen te worden als natuurkern.</p>		

Hoewel de gebruikte terminologie niet bijzonder wervend is, zijn de ambities wel duidelijk verwoord en dekken ze een breed spectrum. De toekomstvisie bestaat uit drie goed gekozen ambities en bijhorende strategische programma's.

Op ruimtelijk vlak ontbreekt een beleid m.b.t. de enclaves en zijn onverenigbaarheden op vlak van herbestemming van gebieden die aangeduid staan als SBZ-H, oa. t.h.v. toegangspoort BIG 11. Door niet in te zetten op het aanpakken van de enclaves worden kansen om de bestaande natuurkernen robuuster te maken gemist. Op vlak van toerismes is het masterplan vrij volledig, maar weinig vernieuwend. De ontwikkeling van recreatie en toerisme heeft momenteel reeds een stevige basis. Men geeft aan dat de naam BOSLAND een werktitel is. De oude benaming 'Park der Lage Kempen' als tegenhanger van de Hoge Kempen biedt misschien een aanknopingspunt.

1.4 Bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 12, 4°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		
<p>Er wordt ingezet op natuurherstel door ingrepen op systeemniveau waarbij natuurgebieden verbonden, vergroot en gebufferd worden en waarbij de hydrologie hersteld wordt. Hierdoor wordt robuuste natuur gecreëerd die in de toekomst duurzaam kan blijven bestaan en gewapend is tegen een veranderend klimaat. Daarnaast voorziet het masterplan om in te zetten op natuurherstel op soortniveau waarbij in dit robuuste landschap specifieke ingrepen gedaan worden om aan de vereisten van een aantal zeldzame soorten te voldoen die vandaag in de gevarenzone zitten.</p> <p>Groei naar 10.000 hectare wordt eerste periode OP voorzien door opname van het Militaire domein Kamp van Beverlo (5.530 ha). EIG 4 (sibelco) wordt voorzien als uitbreiding na stopzetting ontginning (> 30j). Naast de noodzakelijke versterking door bestaande natuurgebieden te betrekken is er een grote opgave en uitdaging om de bestaande natuurkernen robuuster te maken door enclaves weg te werken, zo mogelijk bijkomende natuur- of bos te ontwikkelen in een aantal randen i.f.v. Natura 2000 of realisatie VEN, een kwaliteitssprong te maken in de verhoging van de natuurwaarde binnen de kernen. Het programma mbt. ontsnippering en verbinding is onvoldoende concreet en werd te beperkt uitgewerkt. Er is de doelstelling om de impact van enclaves te mitigeren (ontharden, KLE, groendak, lichtvervuiling, ...) en een uitdoofbeleid van de zonevreemde landbouw in natuurkern en Ecologische impulsgebieden. Het programma m.b.t. de biologische topkwaliteit is goed uitgewerkt en concreet oa. met inzet op rewilding. Dit idee is veelbelovend en verdient verdere uitwerking om de ecologische processen en dynamiek in het Pijnven te herstellen</p>		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		
De visie legt op grote hoofdlijnen een basis voor een zinvolle erfgoedwerking. Er is tot vandaag weinig aandacht geweest voor erfgoed, dit thema bevindt zich in een startpositie. Er is doorheen het hele dossier veel aandacht voor de landschapsgenese die grotendeels door de mens vormgegeven is. Daarbij		

<p>spelen, landbouw, industrialisering en oorlogsvoering een belangrijke rol. Men werkt met verhaallijnen en één lijn is: 'leven van het land', dit krijgt wel een heel sterke invulling vanuit erfgoed en de landbouw van het verleden. Het risico bestaat dat er hierdoor een soort Bokrijkgevoel over landbouw ontstaat. Een belangrijk knelpunt hier lijkt hier wel de samenwerking en communicatie met de landbouwers. Om het behoud, het beheren en het ontwikkelen van de landschapskwaliteit te optimaliseren is het belangrijk om hier in de toekomst op in te zetten. De samenwerking rond landschapszorg krijgt vorm in de ambitie exemplarisch waar in een programma wordt ingezet op collectief beheer en samenwerking: stimulering van samenwerking rond natuurbeheer, -herstel en -ontwikkeling. De verantwoordelijkheid wordt gelegd bij "Great Farmers Coalition".</p>		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: zeer goed</p> <p>In de ambitie Attractief is veel aandacht voor toerisme en recreatie. Oa. via de "slimme ontsluiting en geniaal onthaal: duurzaam reizen naar Bosland, bezoekers kwalitatief onthalen, kwalitatief routenetwerk" via "maatwerk in beleving: uitwerken van toeristische strategie, beleving van natuur en landschap, perspectief van ondernemers." Men gaat zowel in op ontwikkeling als op promotie, er wordt rekening gehouden met de balans en de meerwaarde wat betreft de plek, bewoners, bezoekers en ondernemers, met draagkracht een duurzaamheid. Men heeft oog voor het internationale perspectief. Er zijn duidelijke doelgroepen bepaald, waarbij kinderen (zowel jeugdgroepen als gezinnen) zeer belangrijk zijn en er is veel oog voor beleving op maat/doelgroepen van mensen die drempels ervaren. De onthaalvisie is goed uitgewerkt: ontsluiting via oa grensoverschrijdend openbaar vervoer, de wagen uit de kernen halen, focus op de periferie... De vakantieparken vergroenen en natuurlijker natuurgebaseerd ontwikkelen maken verdient meer aandacht.</p> <p>Dit luik van het masterplan is sterk uitgewerkt in verhouding tot het luik natuur, waardoor er een onevenwicht lijkt te ontstaan tussen natuurontwikkeling en behoud en ontwikkeling van toerisme en recreatie, terwijl deze laatste geënt zou moeten worden op de hoge natuurwaarde en natuurbeleving. De toeristisch-recreatieve ambitie vraagt net een evenredige ambitie om te investeren in het natuurlijk kapitaal van het gebied.</p>		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
<p>beoordeling: zeer goed</p> <p>Er gaat voldoende aandacht naar toeristisch ondernemerschap, gastheerschap, ambassadeurs ... Initiatieven t.b.v. toerisme en recreatie komen doorgaans ook bewoners ten goede (omgevingsrecreatie). Bewoners worden betrokken bij planvorming en ontwikkelingen. Bijdrage aan duurzame economische ontwikkeling kan beter uitgewerkt worden. De visie om de lokale bewonersgemeenschappen te motiveren en zich zichzelf uit te dagen om op een meer duurzame manier te produceren en/of diensten te verlenen ontbreekt.</p> <p>Er wordt uitgedrukt met 'Bosland proeven'. Er is een sterke traditie in samenwerken met toeristische ondernemers en producenten voor de promotie van regionale historische voedsel producten. Productieve Impulsgebieden vormen een kans voor economische natuur en innovatieprojecten die momenteel onderbenut blijft.</p>		
1.5.uitwerking van de governance rechtspersoon (o.m. samenstelling bestuursorgaan, overlegstructuur, participatie belanghebbenden)	BVR art. 12, 5°	nee

Beoordeling: goed		
<p>Met het governance plan wordt een nieuwe op te richten rechtspersoon beoogd in de vorm van een vzw-structuur. De kernpartners gevat door de perimeter, maken deel uit van het bestuursorgaan en hebben een samenwerkingsovereenkomst getekend: Lommel, Pelt, Hechtel-Eksel, Natuurpunt, ANB, RLLK en Sibelco.</p> <p>Het bestuursorgaan wordt ondersteund door adviesgroep en scientific board, AV en parkbureau voor dagelijks bestuur. Daarnaast zijn er ook werkgroepen en een bredere 'bondgenootschap+' voorzien. De landbouwsector wordt betrokken in adviesgroep en scientific board naast het specifiek op te richten great farmers coalition.</p> <p>Er werden ruim 200 stakeholders betrokken bij de opmaak van dit plan: inwoners van het projectgebied, wetenschappers en themaexperten, natuurverenigingen, leerkrachten en gidsen, toeristische ondernemers, sociale tewerkstellingsorganisaties, landbouwers, bestuurders en overheden (op lokaal, provinciaal en Vlaams niveau).</p> <p>Bosland kent een traditie in community building. Er wordt consequent ingezet op het betrekken van lokale stakeholders en partners, het stimuleren van sociaal ondernemerschap en het smeden van sterke publiek-private allianties.</p>		
1.6.gemotiveerd verzoek tot afwijking samenstelling bestuursorgaan	BVR art. 8, 6°	Grensoverschrijdende parken
Beoordeling: niet van toepassing		
1.7. Hoe onderscheidt het Nationaal Park zich van een ander park door zijn eigenheid en uniciteit op vlak van landschapswaarden, natuurwaarden en erfgoedwaarden?	BVR art. 12	nee
Beoordeling: onvoldoende		
<p>Bosland verbindt, als waterscheiding, de watersystemen van Maas en Schelde. Het natuurcomplex, het grootste compacte, aaneengesloten bosgebied/natuurkern in Vlaanderen, herbergt de zogenaamde Big 5 (o.a. Wolf) en de Magnificent 7. Deze invalshoek wordt te weinig uitgewerkt in het masterplan waardoor de USP op dit moment nog te weinig onderscheidend is. Op ecologisch vlak is een overlap met de Hoge Kempen op basis van de huidige perimeter. Opname van het kamp Beverlo en de valleien die er ontspringen voegen meer eigenheid en uniciteit toe op vlak van landschap en natuurwaarden.</p> <p>Op vlak van erfgoedwaarden zijn de teuten en wateringten, en in mindere mate steentijdsites en de Duitse militaire begraafplaats uniek.</p>		
2. Operationeel plan		
2.1.Voldoet operationeel plan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 14, 1°	
beoordeling: zie beoordeling Masterplan onder 1.1.		
2.2.kwaliteit van actieprogramma	BVR art. 14, 2°	nee
beoordeling: voldoende		

Dit is een ambitieus en gedetailleerd actieplan. Het actieplan 2024-2030 bestaat uit 127 acties verdeeld over de 3 ambities). Daarbij komen nog de 13 acties die horen bij het governance plan. De acties, die werden aangebracht door de verschillende partners, worden niet geprioriteerd. De vraag stelt zich in hoeverre de realisatie van de plan realistisch is binnen één planperiode.

De strategische programma's van het masterplan werden vertaald naar de verschillende actiepunten. Een groot deel van deze actiepunten bestaan in de eerste fase vooral uit het uitvoeren van studies / inventarisatie/ analyses. Niet alle actiepunten werden even concreet of gedetailleerd ingevuld. Veel acties situeren zich in de impulsgebieden.

Het toeristisch luik krijgt veel aandacht, de acties zijn in verhouding beter uitgewerkt. Er is heel veel aandacht voor de ontwikkeling van de onthaalzones, wat zich vertaalt in een belangrijk deel van het budget.

De aandacht die gaat naar ontsnippering en naar het uitbreiden van de ecologische aanleg en beheer van industriële terreinen is sterk.

2.3.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 14, 3°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
Alle doelstellingen worden vertaald in acties. Wat betreft in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden: (strategisch programma biodiverse topnatuur), meer bepaald de doelstellingen versterken van biologische kwaliteit, herstellen van bron-en valleigebieden, bescherming van (zeldzame soorten) werden nog niet volledig uitgewerkt. De eerste fase van de acties zullen vooral bestaan uit onderzoeken en het opmaken van plannen. De focus op ontsnippering is belangrijk en het inzetten op <i>rewilding</i> kan leiden tot grotere natuurlijke eenheden, dynamiek en veerkrachtige populaties. Op enkele verbindingzones na bestaan opvallend veel acties uit onderzoeken en uitwerkingen van plannen. Uiteraard van belang maar dan duurt het nog even voor de natuur daar baat bij heeft. Er wordt voorzien een grondenruil opzetten via VLM voor EIG's te realiseren.		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		
De operationele doelstellingen liggen in de lijn van de beperkte visie op erfgoed en landschap. Ze betreffen voor een deel basiswerking en voor een deel het uitwerken van een visie. Er zijn echter genoeg acties opgenomen in het actieplan. Ook hier is sprake van verkenningen en plannen. De gekozen thema's zijn relevant voor het gebied; wel moet erover gewaakt worden dat het erfgoed zelf er ook beter van wordt en niet vooral de recreant of de toerist. De aandacht voor geïntegreerde beheerplannen is positief.		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	

beoordeling: goed		
<p>Dit luik is weliswaar traditioneel maar degelijk uitgewerkt. Er wordt een duurzame mobiliteitsvisie opgemaakt waarbij de ontsluiting van het kanaal Bocholt wordt onderzocht. Het ontwikkelen van onthaalzones in Pelt 'De Grote Hof', Soeverein-Sahara in Lommel en Pijnven in Hecthel-Eksel worden voorzien. Er wordt positief ingezet op een intelligent bezoekersmanagement om data te verzamelen om bezoekersstromen te beïnvloeden. Daarnaast worden toegankelijkheidsplannen geüpdatet i.f.v. gevoelige soorten.</p> <p>Men heeft duidelijke doelgroepen bepaald, waarbij kinderen (zowel jeugdgroepen als gezinnen) zeer belangrijk zijn. Men heeft oog voor doelgroepen van mensen die drempels ervaren.</p> <p>Punt 1.2.1.10 beschrijft de intentie om acties te starten om de terreinen van de vakantieparken in te richten met het oog op het verhogen van de biodiversiteit. Dit kan concreter, gezien de kans m.b.t. meerwaarde voor het natuurbehoud.</p> <p>De gastheren en -dames spelen een cruciale rol in het onthaal maar ook in de bewustwording die kan worden gecreëerd bij de gasten. Punt 2.3.3.01 van het actieplan verwijst hiernaar, maar er wordt hierbij niet gesproken over het eisen van een engagement m.b.t. klimaatvriendelijk en duurzaam ondernemen. Er wordt ingezet op onthaalzones, niet op onthaalpoorten. Een de visie op onthaalpoorten/zones ontbreekt een reflex of omslag naar een meee natuurgebaseerde ontwikkeling in functie van een transitie naar een nationaal park.</p>		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
<p>Er gaat voldoende aandacht naar acties m.b.t. toeristisch ondernemerschap, gastheerschap, ambassadeurs ... Bewoners worden betrokken bij planvorming en ontwikkelingen. Er zijn acties vanuit toerisme en recreatie specifiek voor bewoners, bv. koppeling lokale trage wegen aan routes en onthaalzones.</p> <p>Men gaat een landschapsfonds oprichten (kan aan bijgedragen worden vanuit toerisme) en ook acties ondernemen rond visitor payback e.d. In het governance plan wordt beschreven op welke manier ondernemers, inwoners, bezoekers en organisaties betrokken worden bij Bosland (bondgenootschap +). Er is aandacht voor produceren van streekeigen producten met een reeds bestaand "Bosland" label. Om dit label te verkrijgen moet het product voldoen aan een aantal eisen (lokaal geproduceerd met grondstoffen van Bosland). Het gaat hier echter praktisch enkel over snoep en drank. Uitbreiding naar duurzaam en lokaal geproduceerd voedsel zou een meerwaarde zijn.</p> <p>Ook is er een actie die bepaalt dat er arbeiders uit maatwerkbedrijven zullen worden ingezet om NP Bosland dagelijks te beheren. Momenteel bestaat er in de regio reeds een (her)integratieproject om gedetineerden in te zetten bij onderhoud van natuurgebieden. Er zal worden onderzocht of dit kan uitgebreid worden naar NP Bosland.</p> <p>De samenwerking met de sector landbouw is nog niet uitgewerkt. Nochtans wordt samenwerking met landbouw meegenomen in verschillende ambities en doelstellingen .</p>		
Waar mogelijk worden de doelstellingen, vermeld in dit artikel, gerealiseerd via zelfrealisatie	Decreet art.4	
beoordeling: voldoende		
<p>Er is slecht beperkte aandacht (één actie) voor zelfrealisatie. Dit heeft te maken met het feit dat er heel weinig private eigendom ligt binnen de natuurkernen. Zelfrealisatie verdient echter meer aandacht in de impulsgebieden. Voor in de productieve impulsgebieden is zelfrealisatie interessant.</p>		

2.4.uitwerking van de governance rechtspersoon (o.m. projectbureau/bestaffing, participatie belanghebbenden)	BVR art. 14, 4°	nee
Beoordeling: goed		
<p>Het parkbureau wordt voorgesteld met 6 VTE en aangevuld met 2 VTE vanuit IOED via een projectvereniging (slechts tot 2026). Men heeft aandacht voor een sterke manager: hij mag een anciënniteit hebben van max 20 jaar.</p> <p>In het Operationeel Plan is veel aandacht voor het ontwikkelen en ondersteunen van het lokaal draagvlak (bondgenootschap+, farmers coalition, werkgroepen), daarnaast zijn er ook acties naar omwonenden en kinderen. Ook de landbouwsector wordt betrokken al krijgt het thema relatief weinig aandacht. Boslab besteedt veel aandacht voor draagvlak/betrekken burgers in relatie tot wetenschappelijke input en onderzoekscommunicatie.</p>		
2.5.kwaliteit van het financieel plan (m.n. financiering parkbureau en budgetraming actieprogramma)	BVR art. 14, 5°	nee
Beoordeling: voldoende		
<p>Wat betreft de budgetraming van het actieprogramma valt op dat er een groot onevenwicht is in de verdeling van het budget met een groot voordeel voor onthaal en beleving (toerisme: gemarkeerd in rood, totaal 1.148.000€). Een belangrijk (nog onbepaald) budget zal worden gebruikt voor het bouwen van 3 onthaalcentra, 1 voor elke gemeente. Het financieel plan van het parkbureau oogt realistisch. Aan de inkomstzijde wordt vanaf 2028 een toeristenbijdrage voorzien per overnachting en een landschapsfonds opgericht. Het landschapsfonds dient ter ondersteuning van kleinschalige projecten.</p>		
2.6.kwaliteit onderzoeksprogramma:	BVR art.14, 6°	nee
Beoordeling: zeer goed		
<p>Het programma is innovatief. Er is veel aandacht voor de vertaalslag van de resultaten naar ruimere publiek. Bosland profileert zich als schakel tussen professionals en amateurs/burgers en onderscheidt bosland zich hierin! Eén van de acties bestaat uit het oprichten van een onderzoekscentrum op het terrein van Bosland en het opwaarderen van het huidige Bosmuseum tot verblijfplaats voorzien van o.a. cateringfaciliteiten voor meerdaagse verblijven van wetenschappers.</p>		
2.7.Toont het actieprogramma aan dat er specifieke acties zijn die inzet bijkomende middelen (extra VTE) verantwoordt?	BVR art. 42	optioneel
Beoordeling: toegestaan		
<p>De profielen voor het parkbureau zijn voldoende duidelijk gemotiveerd in het governance plan. Er is eveneens een link gelegd met het actieprogramma van het operationeel plan.</p>		

Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): BRABANTSE WOUDEN

Criteria	Rechtsgrond	Afwijking mogelijk?
1. Masterplan		
1.1. Voldoet masterplan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 12, 1°	
*de gezamenlijke oppervlakte van de natuurkernen is op het moment van erkenning minimaal 5.000 ha	Decreet art 4	nee
beoordeling: ja, oppervlakte NK = 10.031,85ha.		
*Op het ogenblik van de erkenning is minstens de helft van de natuurkernen gevat door een natuurbeheerplan type 3 of 4 als vermeld in artikel 16ter van het Natuurdecreet. Indien er nog geen natuurbeheerplan is opgemaakt, bestaat het engagement om een natuurbeheerplan type 3 of 4 op te maken. Deze voorwaarde geldt niet voor militaire domeinen.	Decreet art 4	ja
beoordeling: ja, percentage NK gevat door een NBHP type 3 of 4 = 56,57%.		
*het gebied heeft een ruimtelijke samenhang, de configuratie van het gebied beoogt een zo compleet mogelijk landschapsecologisch systeem dat ruimte geeft aan natuurlijke processen en voldoende samenhangend is; minstens één natuurkern heeft een oppervlakte groter dan 3000 hectare; een natuurkern kan enclaves bevatten of doorsneden worden door een barrière mits de maximaal te overbruggen afstand van deze enclaves en barrières, kleiner is dan 200 meter;	Decreet art 4 + BVR art 4, §1, 1°	ja
beoordeling: ja, oppervlakte grootste deerkern (NK) = 4.326,14ha.		
*het gebied heeft een natuurkwaliteit waarbij minstens de helft van de natuurkern biologisch waardevol of zeer waardevol is en die onderscheidend is binnen de Europese en Vlaamse context	BVR art 4, §1, 2°	ja
controle: ja, 88,44% van de NK is biologisch waardevol.		
*het gebied heeft een unieke belevingswaarde	BVR art 4, §1, 3°	ja
beoordeling beschrijving: goed		
<p>Zowel het Hallerbos (wilde hyacint), Zoniënwoud (monumentale bomen) als het Meerdaalwoud (monumentale bomen en rijk aan fauna) hebben een unieke belevingswaarde in Vlaanderen, België en ook op Europees niveau. Het Unesco Werelderfgoed(reservaat) zorgt voor internationale relevantie. Het geheel van holle wegen in het landbouwgebied is kenmerkend en draagt ook bij aan de bijzondere belevingswaarde. Daarnaast zijn ook de rivieralleen waardevol, met bijzondere natte open en moerasvegetaties, waarrond een heldere, goed onderbouwde ecosysteemvisie van waterberging werd ontwikkeld. Het gebied heeft een unieke ligging tussen (kunst)steden Brussel, Leuven en Halle en vormt letterlijk een grensgebied met componenten in Wallonië en Brussel.</p> <p>Het gebied is een geheel van clusters, die als als een samenhangend geheel kunnen werken, op ecologisch en functioneel vlak en . . . Vooral de (oude) bossen zijn uniek. Door maar door de brede aandacht voor andere kernkwaliteiten, komt de de USP minder scherp naar voor</p>		

<p>Qua toeristische beleving kan men naast natuur en landschap rekenen op de kunststeden Brussel en Leuven als uitvalsbasis, kleinere steden als Halle, authentieke dorpen, uitgebreide routenetwerken. Er is al veel ondersteunend aanbod/basisinfrastructuur. Op vlak van beleving en verdere ontsluiting wordt nog sterk ingezet het potentieel wordt beschreven. is er.</p>		
1.2. Kwaliteit van de geïntegreerde gebiedsanalyse	BVR art. 12, 2°	Nee
<p>beoordeling: goed</p> <p>De gebiedsanalyse is goed uitgewerkt, compleet en grondig wetenschappelijk onderbouwd: erg compleet (met o.a. referenties en relictkaarten) en terecht kritisch. Er is gekozen voor een benadering met ook veel aandacht voor de zones buiten de natuurkern, . De inhoud biedt voldoende basis om er verder op te werken, om er verhalen uit te distilleren en om ermee te sensibiliseren.</p> <p>Een uitgebreidere beschrijving en analyse van de geschiedenis van de bossen ontbreekt (beheer, organisatie, inrichting, activiteiten in het bos ...). Dat zou een kernstuk van de landschapsbiografie kunnen zijn. De aandacht voor zogenaamde 'Keltische' toponiemen blijft een omstreden punt.</p> <p>Wat betreft het recreatief medegebruik wordt niet alleen de aanbodzijde, maar ook de vraagzijde (aantal bezoekers, profiel, bestedingen) geïntegreerd. Ook bezorgdheden en kansen gerapporteerd door stakeholders komen aan bod. Andere belevingen dan het klassieke wandelen, fietsen (incl. MTB en gravel) en paardrijden komen niet aan bod. Qua ondersteunend aanbod gaat men in op onthaal, echter geen verdere info over faciliteiten of functies van de 12 onthaalpoorten en logies.</p> <p>Er werd een uitgebreide gebiedsanalyse gedaan van de differentiatie in de landbouw. Op basis daarvan werd een SWOT-analyse opgesteld met de kansen en uitdagingen voor de landbouw.</p>		
1.3. Kwaliteit en ambitie van geïntegreerde gebiedsvisie	BVR art. 12, 3°	Nee
<p>beoordeling: zeer goed</p> <p>Het Masterplan Brabantse Wouden is een zeer compleet en breed uitgewerkt document, met heldere en concrete doelstellingen en acties die sterk bijdragen aan de realisatie van het Vlaams beleid. Het beperkt zich niet tot het beheer van de strikte natuurkernen en het toeristisch-recreatief vermarkten ervan, maar positioneert zich als een omvattend omgevingsplan voor de natuurkernen én het ruimere fysisch-morfologische en landschappelijke systeem. Het is een helder en ambitieus plan inzake weg te werken enclaves, te ontwikkelen natuur/bos, te realiseren landschapsverbindingen met gebiedsgericht uitgewerkte doelstellingen waarin algemene beleidslijnen vertaald worden tot op niveau van concrete inrichtingsmaatregelen en -strategieën. Ook bewoners krijgen veel aandacht. Het dossier bevat een sterke visie omtrent het waarmaken van ecosysteemdiensten van grote eenheden natuur met het oog op waterbuffering (i.e. 'Herstellen van de waterbatterij'), met oog voor een afwegingskader en ook noodgedwongen beperkingen voor recreatie (bv. kanovaren). De gebiedsvisie is meer dan alleen 'storytelling'; hier worden ambities grondig onderbouwd en vaak kwantitatief vooropgesteld. Naast een goede kijk op de biotopen (ecosystemen) en relevante selecties van individuele soorten, spreekt uit de gebiedsvisie een degelijke landschapsecologische analyse.</p> <p>De voorgestelde natuurkernen zijn voldoende groot, robuust en ruimtelijk-functioneel samenhangend.</p>		

De werking van het Nationaal Park kan een hefboom en katalysator zijn om entiteitoverschrijdende, gebiedsgerichte en geïntegreerde projectwerking vorm te geven, waarbij het masterplan fungeert als overkoepelend syntheseplan dat de doelstellingen, versnipperd over diverse sectorale beleidsplannen, bundelt (ruimte, water, natuur, erfgoed, landschap, bodem...).

Er is aandacht voor de volledige visitor journey, voor storytelling, wayfinding ... De vijf bezoekerscentra vermelden gekoppelde activiteiten en er wordt melding gemaakt van diverse types van kleinschalige ondersteunende belevingselementen (pluspunt: ook gedacht aan de link met landbouwers): dit maakt de ontwikkeling van belevingen heel concreet.

In de pijler landbouw van het Masterplan worden de verschillende acties uit de SWOT-analyse verder uitgewerkt. Een grondige analyse voor een duurzaam behoud van de noodzakelijke grondgebonden landbouw, er wordt ook geen specifiek onderzoek voor opgezet. De geformuleerde acties in de pijler landbouw pakken vooral teeltechnische, ruimtelijke en beleidsmatige uitdagingen aan. Er werden twee acties geformuleerd die socio-economische uitdagingen behandelen, mn. , de opmaak van een voedselstrategie en het onderzoeken van groepsaankopen voor machines. Het is duidelijk dat men landbouw een plaats wil geven in het Nationaal Park, dat men naar landbouwers wil luisteren en hen wil ondersteunen met verschillende acties, zo is er aandacht voor beleefbaar maken van landbouw voor recreanten.

De dorpen vormen een belangrijk onderdeel van het DNA en de beleving van Brabantse Wouden. Het masterplan zet in eerste instantie in op vergroening door ontharding en aanplant van bomen. Het kan zinvol zijn na te denken over richtlijnen voor bouwen in de Brabantse Wouden en meer bepaald in de directe omgeving van de natuurkernen.

1.4.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 12, 4°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
De visie op de bijdrage van behoud, beheer en uitbreiding van de natuurkernen is zeer goed uitgewerkt. Bijvoorbeeld de visie op het realiseren van verbindingen tussen boscomplexen in meer open landschappen is uitdagend en is innovatief op vlak van implementatie. Er dient onderstreept te worden dat dit dossier reeds het hoogste percentage kent van NK gevat door een NBHP type 3 of 4, nl. > 56%. Oude bossen kennen de geringste 'maakbaarheid' (gezien de lange ecologische maturatie- of successietijd), wat het ecologische belang van deze gebieden extra in de verf zet.		

Er zijn concrete doelstellingen geformuleerd op vlak van bosuitbreiding zowel in de natuurkernen (250 ha uitbreiding) als aansluitend bij de natuurkernen (200 ha) evenals realisatie van 400 ha open natuur waarvan 350 ha inbreiding en 50 ha uitbreiding. Ter verbinding van de natuurkernen worden elf verbindende landschappen ontwikkeld, gespecificeerd op kaart met daaraan gekoppelde doelstelling tot uitbreiding van 250 ha extra bos en 150 ha extra natuur op de verbindende landschappen functioneel te maken. Er wordt 10 % ecologische infrastructuur voorzien in het agrarisch en urbaan district.

Verder wordt er heel erg ingezet op het herstellen van de waterbatterij om overlast en waterschaarste te voorkomen. Het waterthema kan de natuurwaarden ook een extra impuls geven naast de bijdrage aan klimaatdoelstellingen. Deze ingrepen op systeemniveau zijn positief en prioritair.

Op ruimtelijk vlak is er een proeftuin voorzien voor de bouwshift met concrete doelstelling om vanaf 2040 geen bijkomend ruimtebeslag te genereren. Verder heeft men een concrete visie m.b.t. de woonkorrels, dit is geen eenvoudig thema dat niet uit de weg wordt gegaan. Er is aandacht voor terugdraaien van de verrommeling van het buitengebied. In de grote natuurkernen, die reeds goed beschermd zijn, is aandacht voor recreatieluwe zones.

2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
--	---------------	--

beoordeling: goed

Er is een breed en gevarieerd palet beschreven, de visie is deels nog in ontwikkeling maar erfgoedwerking zit op het goede spoor. Erfgoed maakt op een natuurlijke, verweven manier deel uit van de voorgestelde werking. Er is een goede startpositie voor wat betreft het erfgoedthema. Aandacht voor geopatrimonium en archeologie zijn positief. Erfgoed als motor voor economie verdient meer aandacht, evenals het behouden en versterken van de landschappelijke waarde van open agrarische landschappen en dan met name met historische kouters. Ook het culturele aspect van bv. de vierkantshoeves verdient meer aandacht. Vele van deze hoeves kennen een nabijgelegen beheer van o.a. boomgaarden zoals bv. het domein Revelingen en bijhorende pachthoven. Aandacht voor geïntegreerde beheerplannen zou een meerwaarde zijn, voornamelijk voor landgoedeigenaars.

3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
--	---------------	--

beoordeling: goed

Er wordt uitgebreid ingegaan op zowel ontwikkeling als promotie met erkennen van de belangrijke partners op alle niveaus. De principes van Reizen naar Morgen worden onderschreven. Er is oog voor het internationale perspectief, zij het vooral high level en minder concreet. Er worden linken gelegd naar buiten het park (bv. Brussel en Leuven) en naar de Vlaamse context. Er wordt gerefereerd naar de afwegingen rond draagkracht en draagvlak. Een kwetsbaarheidskaart natuur geeft aan welke natuur zeker gevrijwaard zal blijven van recreatie. Elke doelgroep prioriteit geven, is veel, hier ontbreekt focus. De nabijheid van Brussel levert tegelijk uitdagingen maar ook unieke mogelijkheden die benut lijken te gaan worden. Betrokkenheid van Toerisme Vlaams-Brabant is positief. Interessant dat gebruik gemaakt gaat worden van de treinstations in de bereikbaarheid. Er is anderzijds relatief weinig aandacht voor duurzaamheid, spreiding, interne en externe bereikbaarheid, beleving op maat/wegnemen van drempels en de penetratie van de gebieden door de verschillende bezoeker. Verhaallijnen en de bezoekersjourney worden genoemd, maar verder niet uitgewerkt. In dit luik is er nog ruimte voor verdere ontwikkelingen.

4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
<p>Er gaat veel aandacht naar stakeholders, bewoners, ondernemers, landbouwers en er worden concrete projecten hierrond vernoemd.</p> <p>Er is veel aandacht voor landbouw in het masterplan, de sector werd ook geconsulteerd in kader van de opmaak van het plan. De meeste verzuchtingen die door de landbouwers tijdens verschillende overlegmomenten werden geuit, werden ook meegenomen als actiepunten in het masterplan. Een communicatiestrategie of uitgewerkt plan om specifiek de landbouwers die actief zijn in het Nationaal Park betrokken en gemotiveerd te houden, zou zeker welkom zijn.</p> <p>Het onderhoud van de houtkanten, heggen, enz. binnen de gevraagde corridors tussen natuurgebieden zal heel wat extra werk met zich meebrengen voor landbouwers. Het kan zinvol zijn om na te denken over een privaat samenwerkingsverband onder landbouwers zelf te beheren.</p> <p>Er wordt veel verwacht van carbon credits om landbouwers aan te zetten tot duurzame landbouwpraktijken. Voorstellen zoals het op zoek te gaan naar verdienmodellen die een herstel van het bodemleven als positief neveneffect hebben in plaats van te verwachten dat 'carbon credits' de omslag zullen creëren naar goede bodembeheerpraktijken ontbreken nog</p> <p>Er is weinig aandacht voor mogelijke conflicten in landgebruik en problemen met de druk door toeristisch-recreatief medegebruik.</p> <p>Ook hier reflecteert het dossier nog een in zekere mate pril stadium, maar er is veel potentieel.</p>		
1.5.uitwerking van de governance rechtspersoon (o.m. samenstelling bestuursorgaan, overlegstructuur, participatie belanghebbenden)	BVR art. 12, 5°	nee
Beoordeling: goed		
<p>De opgezette structuur voldoet aan het BVR, maar legt de beslissing over de werkelijke uitvoering in handen van de algemene vergadering en niet bij het bestuursorgaan. Ook de rol van het parkbureau (6 vte gevraagd) is hierdoor vrij beperkt en vooral ondersteunend opgevat. De samenwerkingsovereenkomst werd ondertekend door de kernpartners enerzijds (ANB, de provincie, de KS en de vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud) en de 12 betrokken gemeentes anderzijds. Enkel St-Genesius-Rode ondertekende de overeenkomst niet als betrokken gemeente.</p> <p>Tevens is er de Stichting Zoniënwoud, het grensoverschrijdend vehikel dat nu, maar ook in de toekomst als overlegstructuur kan functioneren. Een gewestgrensoverschrijdende samenwerking wordt geambieerd, maar men acht het niet nodig dit te formaliseren in een rechtspersoon, aangezien de meeste bevoegdheden regionaal zijn. Een sterke overlegstructuur kan voldoende zijn zolang alle partijen overeenkomen en over een gelijkaardige visie beschikken. Op termijn kan men dit evalueren. Er wordt wel een intentieverklaring ondertekend met een aantal afspraken.</p> <p>Naast de algemene vergadering, stuurgroep en bestuursorgaan wordt er een brede werking via themagroepen en projectgroepen voorgesteld. Er is aandacht voor jongeren via 'de club van morgen'. De coalitie stoelt op een samenwerking in 3 strategische projecten, getrokken door de provincie. De terreinbeheerders werken al vele jaren samen aan het bosbeheer. Er wordt een duidelijke rolverdeling gemaakt tussen de kernpartners.</p> <p>Bij de opmaak van het masterplan werden alle noodzakelijke instanties en partners op een innovatieve manier onder de vlag van de Brabantse Wouden samengebracht. Er is duidelijk veel participatie in deze streek, zowel historisch (gewest-overschrijdend Leefmilieu/Brussel ex-BIM – ANB - DNF) als n.a.v. het Masterplan. Er werden minstens 350 workshops, werkvergaderingen, infomomenten en bilaterale overlegvergaderingen georganiseerd. Er is een communicatieplan opgemaakt en een doelstelling geformuleerd om specifieke doelgroepen te betrekken. De belangrijkste struikelblokken zijn</p>		

waarschijnlijk dat landbouwers of de sector 'as such' geen beslissingsrecht heeft in het bestuur van het Nationaal Park en dat een te sterke regie door de kernpartners een brede, diepgaande samenwerking in de weg kan staan.		
1.6.gemotiveerd verzoek tot afwijking samenstelling bestuursorgaan	BVR art. 8, 6°	Grensoverschrijdende parken
Beoordeling: niet van toepassing		
1.7.Hoe onderscheidt het Nationaal Park zich van een ander park door zijn eigenheid en uniciteit op vlak van landschapswaarden, natuurwaarden en erfgoedwaarden?	BVR art. 12	nee
Beoordeling: zeer goed		
Het kandidaat-nationaal park onderscheidt zich door eeuwenoude loofwouden, een unieke geomorfologie, sterk meanderende laag-landrivieren en een agrarisch landschap met enorme dichtheden aan holle wegen. Het onderscheidt zich verder door zijn unieke ligging, aan de deur van de hoofdstad van Europa en zijn hertogelijk verleden. Men profileert zich als het meest internationale park o.b.v. internationaal bekende Hallerbos, het UNESCO-erkende Zoniënwood, het arboretum en museum Tervuren en de nabijheid bij Brussel (hoofdstad van Europa)		
2.Operationeel plan		
2.1.Voldoet operationeel plan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 14, 1°	
beoordeling: zie beoordeling Masterplan onder 1.1.		
2.2.kwaliteit van actieprogramma	BVR art. 14, 2°	nee
beoordeling: goed		
Dit is een zorgvuldig en zeer gedetailleerd uitgewerkt operationeel plan van een gebiedscoalitie met een duidelijk heldere, goed onderbouwde, eigentijdse visie op hun gebied en de ontwikkelingen op het veld. De vermelde acties zijn legio. Wil men effectief alle acties uitvoeren of stelt men zich tevreden als slechts een deel gehaald wordt?		
2.3.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 14, 3°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
beoordeling: zeer goed		
Hier wordt duidelijk gescoord en de aangemelde maatregelen stroken perfect met de IHD alsook de soortenbescherming. Vooral het engagement inzake beheerplan type 4. Er worden effectief zoekzones voor natuur aangeduid en ook 8 natte verbindingen en 11 verbindende landschappen, met oog voor zelfrealisatie. Er moet 1250 ha natuur bijkomen.		

<p>Er zijn heldere, vaak kwantitatieve, targets gesteld die met indicatoren en monitoring gevolgd zullen worden. Taakverdeling onder partners/stakeholders is helder, met aanduiding van leadpartners voor een reeks van taken (bv. realisatie natuurdoelen, internationale contacten, enz.). Ook met landbouw is een helder, constructief kader ontwikkeld binnen de visie en realisatie van dit kandidaat NP. De ondersteuning van vrijwilligerswerk en organisaties binnen het park is professioneel opgevat.</p>		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: goed</p>		
<p>Degelijke tabellen met als onderverdeling <i>Vlaamse Doelstelling, Doelstelling, Project, onderdeel en pagina in Masterplan</i> werden opgemaakt. Dit is zeer overzichtelijk alsook duidelijk wie-van-der partners wat doet.</p>		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: zeer goed</p>		
<p>Voldoende aandacht en waakzaamheid zijn zeker in dit park nodig om het evenwicht tussen de hoge natuurwaarden en -doelen en toerisme en recreatie te behouden.</p>		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
<p>beoordeling: voldoende</p>		
<p>Dit luik is minder concreet uitgewerkt. Er zal een kader worden opgemaakt voor de samenwerking met bedrijven. Dit zal verder moeten uitgewerkt worden door de verschillende experts (zie projecttabellen). Er wordt gestreefd naar terugverdieneffecten via verblijfstaks en een toeristisch investeringsfonds. Te onderzoeken. Streefbeeld toeristische uitgaven: +20% over 6j.</p>		
Waar mogelijk worden de doelstellingen, vermeld in dit artikel, gerealiseerd via zelfrealisatie	Decreet art.4	
<p>beoordeling: goed</p>		
<p>Er wordt 1 vte landbouwexpert ingeschakeld om land(goed)eigenaars en landgebruikers te ondersteunen bij natuurontwikkeling en zelfrealisatie van natuurstreefbeelden via oa landinrichting, bebossingssubsidie, vrijwillige verkoop. Dit kan tot 2030, erna, na 6j, worden er wel dwingendere middelen ingezet (inrichtingsnota, RUP).</p>		
2.4.uitwerking van de governance rechtspersoon (o.m. projectbureau/bestaffing, participatie belanghebbenden)	BVR art. 14, 4°	nee
<p>Beoordeling: goed</p>		
<p>Het parkbureau, waarbij 6 vte gevraagd wordt, zal sterk gecontroleerd en gestuurd worden door de verschillende andere organen. Het lijkt erop dat het projectbureau niet zelf de communicatie in handen heeft, de communicatie gebeurt vanuit iedere partner op zich onder de naam van NPBW. Op die manier kan geen enkele partner zich achtergesteld voelen, maar bestaat het risico dat de communicatie wel erg verspreid te vinden is voor een bezoeker. Er wordt een brede vrijwilligers- en gastheerwerking opgezet, er komen veel werkgroepen en er is de Club van morgen. Het luik rond bewoners verdient iets meer aandacht.</p>		

2.5.kwaliteit van het financieel plan (m.n. financiering parkbureau en budgettraming actieprogramma)	BVR art. 14, 5°	nee
Beoordeling: voldoende		
<p>Het financieel plan is gefocust op de inkomstenzijde. De voorziene financiële steun vanwege bedrijven geraamd op 500.000euro, ruim 1/3 van het voorzien totaalbudget (eerste zes jaar) . Hier over is nog geen enkele engagementsverklaring bijgevoegd. De uitgavenzijde is niet in een overzicht in beeld gebracht. De investeringen worden vermeld in de actietabel en zijn provisoir. Verder is het plan zeer goed opgesteld incl. deelakkoorden met de partners en waarbij de ondertekende akkoorden met de partners toegevoegd werden. Tevens werd reeds het fonds “Forest Connection” opgericht in de schoot van de Koning Boudewijnstichting. Aangezien het werkingsgebied zo groot en allesomvattend is, bestaat het risico dat er projecten worden gefinancierd die nog weinig connectie hebben met de missie en doelstellingen van een Nationaal Park an sich.</p>		
2.6.kwaliteit onderzoeksprogramma:	BVR art.14, 6°	nee
Beoordeling: goed		
<p>Er wordt een onderzoeksroutekaart opgesteld om kennishiaten en -uitdagingen in kaart te brengen. Verder is er sprake van diverse initiatieven rond ‘citizen science’ en worden enkele toegepaste onderzoeksprojecten opgestart oa. m.b.t. koolstofopslag door bodemgebruik en -beheer. Er wordt synthetiserend onderzoek over erfgoed beoogd en een rekentool voor carbon sequestration. Men wil het effect van vlakdekkende landbouwmaatregelen en herstel van lineaire landschapselementen op vlak van grondwaterkwaliteit en -kwaliteit, minder erosie, ecosysteemdiensten monitoren en modelleren. Er zal een wetenschappelijke raad opgericht worden met professoren van de omringende universiteiten. Er wordt een degelijk uitgebouwde set van indicatoren & monitoring voorgesteld, ook per deelproject. Ook hier straalt de ambitie af en is de vrees dat er wel enkele indicatoren zullen sneuvelen gezien het overaanbod. Dit om de monitoring beheersbaar te houden. Alles staat echter nog in zijn kinderschoenen. Er is nog geen duurzame samenwerking met een onderzoeksinstelling op dit moment.</p>		
2.7.Toont het actieprogramma aan dat er specifieke acties zijn die inzet bijkomende middelen (1 extra VTE) verantwoordt?	BVR art. 42	optioneel
Beoordeling: toegestaan		
<p>Er worden 3 variable vte gevraagd, naast 2 vte voor o.a. coördinatie, administratie, financiële zaken en communicatie en 1 vte voor erfgoed. De verantwoording wordt goed onderbouwd in het OP. Vele acties zullen door de partners zelf worden gerealiseerd via reguliere werking of lopende projecten (SP, VLM), inclusief veel communicatie en de bouw van de recreatieve infrastructuur.</p>		

Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): HOGE KEMPEN

Criteria	Rechtsgrond	Afwijking mogelijk?
1. Masterplan		
1.1. Voldoet masterplan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 12, 1°	
*de gezamenlijke oppervlakte van de natuurkernen is op het moment van erkenning minimaal 5.000 ha	Decreet art 4	nee
beoordeling: ja, oppervlakte NK= 11.941 ha, er gebeurt een correctie o.b.v. de rechtsgrond		
*Op het ogenblik van de erkenning is minstens de helft van de natuurkernen gevat door een natuurbeheerplan type 3 of 4 als vermeld in artikel 16ter van het Natuurdecreet. Indien er nog geen natuurbeheerplan is opgemaakt, bestaat het engagement om een natuurbeheerplan type 3 of 4 op te maken. Deze voorwaarde geldt niet voor militaire domeinen.	Decreet art 4	ja
beoordeling: ja, percentage NK gevat door een NBHP type 3 of 4 =11,68%. Op korte termijn zal dit % stijgen tot 53% binnen 10 jaar naarmate er meer Bos- en Natuurbeheerplannen 'oude stijl' omgezet worden naar Natuurbeheerplannen conform de huidige wetgeving. Beschrijving in het dossier volstaat rekening houdende met verplichting voor VO, engagementsverklaringen van de conceptnota/parknota.		
*het gebied heeft een ruimtelijke samenhang, de configuratie van het gebied beoogt een zo compleet mogelijk landschapsecologisch systeem dat ruimte geeft aan natuurlijke processen en voldoende samenhangend is; minstens één natuurkern heeft een oppervlakte groter dan 3000 hectare; een natuurkern kan enclaves bevatten of doorsneden worden door een barrière mits de maximaal te overbruggen afstand van deze enclaves en barrières, kleiner is dan 200 meter;	Decreet art 4 + BVR art 4, §1, 1°	Ja
beoordeling: ja, oppervlakte grootste deekern (NK) = 9629 ha.		
*het gebied heeft een natuurkwaliteit waarbij minstens de helft van de natuurkern biologisch waardevol of zeer waardevol is en die onderscheidend is binnen de Europese en Vlaamse context	BVR art 4, §1, 2°	Ja
controle: ja, 92,47% van de NK is biologisch waardevol		
*het gebied heeft een unieke belevingswaarde	BVR art 4, §1, 3°	Ja
beoordeling beschrijving: zeer goed		
De USP is kernachtig herwerkt in een addendum 2023 en komt ook terug in de naam. Het betreft het hoogste deel van de Kempen, waarbij afzetting van grindkeien een essentiële rol speelde en die komen terug in het logo en de recreatieve infrastructuur van het Nationaal Park. Het kerngebied omvat de typische Kempense natuur- en landschapswaarden met landduinen, heide en schrale graslanden en uitgestrekte bossen, vooral naaldhout wat gelieerd is met de historische steenkoolontginning. Ook is het mijnverleden nog prominent in het landschap aanwezig met terrils en goed bewaarde mijnsites met gebouwen en schachtblokken en aanpalende tuinvijken.		

1.2.kwaliteit van geïntegreerde gebiedsanalyse	BVR art. 12, 2°	Nee
beoordeling: goed		
<p>In 2020 werd reeds een masterplan voor het uitgebreid Nationaal Park Hoge Kempen opgesteld. Om te voldoen aan de procedure en erkenningsvoorwaarden zoals in 2021 opgesteld door de Vlaamse Overheid, werd een addendum 2021 opgesteld met afstemming van het begrippenkader op de Vlaamse regelgeving en bijkomend kaartmateriaal. Daarnaast is er ook nog een addendum 2023 opgemaakt om te beantwoorden aan de vragen van de jury en het Ministerieel Besluit van 1/4/2022. Het masterplan wordt niet opnieuw beoordeeld.</p> <p>Het masterplan bevat slechts een beperkte gebiedsanalyse, er is geen landschapsbiografie. Voor toerisme en recreatie gaat het enkel over een overzicht van verblijfsmogelijkheden (aantal accommodaties en capaciteit) en routestructuren (aantal km en aantal recreanten). Er is wel een addendum met een SWOT-analyse per landschappelijk impulsgebied.</p> <p>Algemeen komen alle belangrijke aspecten voor een gebiedsanalyse aan bod, zowel natuur als landschap, erfgoed en recreatie met een beschrijving van de actuele waarden en de bestaande beleidsplannen en randvoorwaarden. Beleidsmatig is de visie zeer goed uitgewerkt en komen alle belangrijke disciplines aan bod. Addendum 2023 - leidraad Beheerplanning geeft een goed overzicht van de actuele status van de beheerplannen en prognose voor wat er in type 3 en 4 beheerplan kan terecht komen.</p> <p>Op een aantal vlakken blijft de analyse van de actuele toestand summier. Uiteraard is het gebied erg groot en is het niet te bedoeling in extenso alle waarden te beschrijven, maar voor een aantal unieke waarden is het toch belangrijker om ze concreet te benoemen om een goede visie uit te kunnen werken. Hier is het jammer dat de leidraad beheerplanning zich beperkt tot een overzicht van de actuele status van beheerplannen en wetgeving. Er wordt echter niets gezegd over de gewenste beheervisie voor de natuurwaarden van het Nationaal Park. Nochtans zijn er verschillende zaken van belang, die niet voldoende aan bod komen in de gebiedsanalyse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natuurwaarden worden op landschapsschaal beschreven, maar een aantal unieke natuurwaarden zitten op habitatniveau, bv. vennen met waterlobelia (habitat3110), het unieke ven onder de berg (habitat 7110), ea. - Samenstelling van het bosareaal vooral naar boomsoortensamenstelling, boshistoriek en bosleeftijd. - Voor de grind- en zandwinnings blijft de gebiedsanalyse vaag over de actuele activiteiten en de langetermijnplanning en beleidsmatige randvoorwaarden. <p>Algemeen kan men stellen dat de analyse van de Landschappelijke Impulsgebieden (Addendum 2023-c) veel meer gedetailleerd uitgewerkt is. Zeer helder is hier ook het systeem met nummers op kaartjes met oplijsting van de actiepunten, die dan in de tekst terugkomen.</p> <p>Conclusie: in het algemeen is de gebiedsanalyse goed uitgewerkt, maar voor een aantal onderwerpen is op termijn een meer gedetailleerde synthese van beschikbare informatie nodig om tot een globale gebiedsvisie te komen.</p>		
1.3.kwaliteit en ambitie van geïntegreerde gebiedsvisie	BVR art. 12, 3°	Nee
beoordeling: goed		
<p>Het masterplan toont aan dat de Hoge Kempen kan buigen op een al geconsolideerde expertise en kennis van het gebied. De visie op het gebied is sterk waar het gaat om het realiseren van grotere natuureenheden onder de noemer van nationaal park, het realiseren van verbindingen, de beleving (parkpoorten enz) en het economische belang voor de omliggende gemeenten. Hoge Kempen heeft hiermee de toon gezet voor Vlaanderen en</p>		

Nederland. Ondertussen is bewezen dat de werking significant bijdraagt tot het halen van de doelstellingen. Algemeen is het plan wel zeer beknopt en wordt weinig duiding gegeven.

Het ambitieniveau voor de aanpak van zonevreemd landgebruik is zeer hoog en in overeenstemming met de hoge ambities voor natuur, erfgoed en duurzame recreatieve ontwikkeling. De oplossing van deze knelpunten zal een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van natuur en landschap in het nationaal park en aan de belevingswaarde. Ook het ambitieniveau om tegen 2040 tot een samenhangend natuurlijk geheel te komen is terecht hoog en in overeenstemming met de ambities voor een Nationaal Park met internationale uitstraling. De enige vraag betreft de enclave van Crosscircuit Duivelsberg, waar de gemeente van mening is dat de perimeter van het Nationaal Park moet herzien worden indien een herlokalisatie niet mogelijk is. Dat zou echter een ongewenst gat knippen in de perimeter van het Nationaal Park en op termijn mogelijk ook een precedent om andere enclaves eruit te knippen. Ter aanvulling van de perimeter uit het masterplan 2020 is 81 ha bijkomend als natuurkern aangeduid in het deelgebied Duinengordel, het Landschappelijk impulsgebied Donderslag verkleint hierdoor met 81 hectare.

De gebiedsvisie blijft wel vaag over de ecologische beheerdoelstellingen voor het toekomstig Nationaal Park. In de leidraad Beheerplanning wordt terecht gesteld dat op termijn een gebiedsvisie nodig is voor heel de perimeter, te vergelijken met de landschapsvisie die uitgewerkt werd voor het natuurrichtplan voor het Nationaal Park Hoge Kempen. De visie voor natuurwaarden blijft ook beperkt tot het niveau van landschap (heide/duinen/vennen/bossen) en zegt weinig over concrete doelsoorten en natuurstreefbeelden.

In het masterplan werden 31 landschappelijk impulsgebieden aangeduid. Deze impulsgebieden grenzen aan de natuurkern en hebben alle een ondersteunende functie ten opzichte van het Nationaal Park. Het ene gebied heeft eerder een schermfunctie, terwijl het andere eerder een functie vervult in het kader van bezoekersopvang of open ruimte. Per impulsgebied is een gedetailleerde analyse gemaakt van de actuele situatie, ook een SWOT en zijn vervolgens acties opgelijst, inclusief partners en timing. Dit is een waardevolle aanvulling bij het masterplan en partnerplan.

Op vlak van erfgoedwaarden is de visie zeer beknopt (masterplan, hfst 2.6 Landschap als biografie van haar bewoners). Alle belangrijke erfgoedwaarden en doelen zijn wel gevat (historisch heidelandschap, mijnbouwlandschap met naaldbossen en mijnen, tuinwijken) en recent grind- en zandontginningslandschap. Een nadeel is wel dat binnen het Nationaal Park Hoge Kempen actueel geen beschermde erfgoedlandschappen voorkomen, zodat er in tegenstelling tot de beschermde natuurgebieden weinig gebiedsspecifieke, concrete beleidslijnen voor erfgoed beschikbaar zijn.

Op gebied van toerisme en beleving is de visie sterk met een doordacht voorstel van 9 toegangspoorten en het concept om te vertrekken van het bestaande, uitgebreide netwerk van wandel- en fietspaden en dit waar nodig verder af te stemmen op de ecologische draagkracht. De eerste randvoorwaarde hierbij is terecht dat natuur in een Nationaal Park met internationale uitstraling een hoofdrol speelt en dat hiervoor dus een hoge ambitie nodig is. Positief is ook de aandacht voor een 'florerende gemeenschap' waarbij het Nationaal Park een positief verhaal is voor de lokale bewoners en bijdraagt aan lokale economie en identiteit. Op de afbakening van doelgroepen en de koppeling daarvan aan de beleving/het aanbod, geeft het masterplan geen antwoord.

1.4.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 12, 4°	Nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch	Decreet art 4	

functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;		
beoordeling: goed		
<p>Er is antwoord gegeven op de vragen van de jury tijdens de kandidaatstelling.</p> <p>De 6 hoekstenen van hfst 2.3 van het Masterplan 2020-2040 zijn goede basis voor het behalen van de ecologische doelstellingen. Het principe ‘Wild waar het kan, beheerd waar het moet’ is wel te nuanceren: een historisch heidelandschap werd steeds door de mens beheerd: aanvullend op procesgestuurde, extensieve begrazing zullen aanvullende natuurbeheermaatregelen noodzakelijk blijven om goed ontwikkelde habitats te behouden of te herstellen. Dit is nog meer noodzakelijk omwille van de hoge milieudrukken (atmosferische deposities, verdroging,...). Binnen het boslandschap zijn er zeker kansen om 500 ha ongestuurde climaxvegetaties af te bakenen, liefst ook in enkele grote samenhangende blokken en niet teveel verdeeld over verschillende boskernen om een echt ‘oerbos’ te laten ontstaan.</p> <p>Naar beheer zijn er ook grote uitdagingen voor de beheerders die nu niet aan bod komen en waarvan een deel nog zal versterken door de klimaatverandering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Impact van eutrofiërende deposities en bijhorende bodemverzuring op kwetsbare vegetaties en heidesoorten - Het zal hoe langer hoe crucialer worden gebiedseigen water zo natuurlijk mogelijk te laten infiltreren en zo traag mogelijk te laten afvloeien; herstel van de natuurlijke hydrologie is essentieel. - De visie in de leidraad focust erg op bosvorming van naaldhoutbossen (52%, 38% grove den (5000 ha)). Lokaal zal ook omvorming naar heide/heischraal grasland of veen nodig zijn om klimaatrobuuste leefgebieden voor soorten van heide en vennen te realiseren. Hierbij zullen ook noordwaarts gerichte hellingen met koeler klimaat en herstel van heide over droog-nat gradiënten van belang zijn. Het is veel eenvoudiger en meer haalbaar om natuurlijke abiotiek te herstellen uit bos dan uit voormalige landbouwgronden. Samengevat zijn er op het niveau van het nationaal park belangrijke kansen voor bosuitbreiding maar er moet ook ruimte zijn voor omvorming van bos naar open natuur. Daarnaast zijn hier ook grote kansen om een bepaald aandeel oude structuurrijke naaldhoutbossen te creëren met grove dennen die echt oud mogen worden. - Bij de omvorming van naaldhout naar meer diverse soortenrijke bossen zal ook de klimaatverandering sturend worden. Er zal een goede visie moeten komen op de realisatie van meer klimaatrobuuste bossen met hoge biodiversiteit - Belangrijk is ook hoe we de natuurgebieden meer weerbaar maken tegen een verhoogd brandrisico - Er is ook nood aan een visie op het beheer van grof wild, zowel in relatie tot de gewenste bosvorming naar meer loofhout als in relatie tot de impact op de omgevende woonkernen <p>De leidraad beheerplanning geeft een overzicht van de actuele situatie m.b.t. de beheerplannen en suggereert een geografisch gebundelde aanpak voor een volgende beheerplanperiode. Op vlak van omvorming blijft het document beperkt tot een analyse van de actuele situatie en voegt men weinig toe. Om een goede kwaliteit van habitats te creëren en duurzame populaties van kritische doelsoorten is wel nog een verfijning van de visie nodig.</p>		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		

<p>Dit komt in deel 2.6 van het Masterplan aan bod. Zoals hogerop gesteld omvat de visie alle belangrijke waarden van het gebied maar ze is wel zeer bondig. Ook de meer concrete doelstelling in hfdst 3.2 bevat slechts één concrete doelstelling voor erfgoed, namelijk de erkenning als UNESCO werelderfgoed. De erfgoedwaarden buiten deze perimeter krijgen aandacht ter hoogte van de toegangspoorten. Maar voor de overige erfgoedwaarden (bouwkundig erfgoed buiten de toegangspoorten, archeologie, historische wegenpatronen etc.) is er geen visie uitgewerkt. Ook over de ontwikkeling van culturele waarden is het Masterplan weinig concreet, behalve een verwijzing naar Labiomista in Genk. Voor een buitenstaander zijn er twee zeer typische kenmerkende culturele waarden, waarvoor het nationaal Park op lange termijn een belangrijke rol kan spelen aan de bewustmaking van een breed publiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de 19^e eeuwse cultuur gebonden aan het heidelandchap, die goed gedocumenteerd is in het boek van Joël Burny (Bijdrage tot de historische ecologie van de Kempen, uitgave van Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, 1999,), in essentie het verhaal van de heideboeren - het 20^e eeuwse verhaal van de opkomst van de mijnindustrie met alle socio-culturele ontwikkelingen die daarmee samengingen, in essentie het verhaal van de kompels. 		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: zeer goed</p> <p>Er is al zeer veel ontwikkeld en de meerwaarde voor bewoners en ondernemers is een speerpunt in het NP. Een kernachtige USP is bijgevoegd. Deelname aan Charter Sustainable Tourism is hierbij ondersteunend. 9 toegangspoorten en een goed uitgebouwd netwerk van wandelpaden, fietspaden, ruitpaden ... zorgen voor een goede ontsluiting van het gebied. Reizen naar Morgen stond bij Toerisme Vlaanderen nog in de kinderschoenen, maar werd wel al opgepikt in dit masterplan. Hoge Kempen is momenteel al belangrijk voor het realiseren van de doelstellingen van (Toerisme) Vlaanderen op het vlak van het thema 'Vlaanderen Natuurlijk', zowel qua aanbod als qua partner.</p>		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
<p>beoordeling: goed</p> <p>Er wordt in al hun ambities en doelstellingen rekening gehouden met en gestreefd naar betrokkenheid van bewoners en bedrijven. Er is een brede overlegcultuur, werken aan streekidentiteit en -fierheid. Er zijn lopende trajecten rond toeristisch ondernemerschap, gastheren ... Men wil een ondernemersplatform oprichten voor het Nationaal Park, wat effectief kan leiden tot een meer coherente ontwikkeling en positieve impulsen voor streekontwikkeling. Wat betreft duurzame ontwikkeling zijn ook de landschappelijke impulsgebieden erg belangrijk. Naast de uitbouw van de onthaalfunctie is hier ook duidelijk dat het Nationaal Park wil inzetten op landschapsherstel in combinatie met het promoten van duurzame, lokale landbouw. Alleen op vlak van houtproductie blijft de visie vaag, ondanks het toch zeer grote bosareaal en voornamelijk voormalige productiebossen. Er wordt 500 ha voorzien voor bossen met nulbeheer en inherent dus ook geen houtoogst meer. Maar daarnaast rest nog een zeer groot bosareaal waar duurzame bosbouw en realisatie van natuurstreefbeelden kunnen samengaan en bijdragen aan ecologisch verantwoorde houtproductie en lokale economie. Voor openbare bossen zal zeker het grootste deel evolueren naar natuurstreefbeeld maar wat is de ambitie voor de private bossen?</p>		

1.5.uitwerking van het bestuur rechtspersoon (o.m. samenstelling bestuursorgaan, overlegstructuur, participatie belanghebbenden)	BVR art. 12, 5°	nee
Beoordeling: onvoldoende		
<p>Het Masterplan20-40 geeft een duidelijk beeld van de organisatiestructuur in deel 4-coalitie</p> <p>De Nationaal Park coalitie bestaat uit alle betrokken beheerders, gemeentebesturen (As, Bilzen, Bree, Dilsen-Stokkem, Genk, Lanaken, Maaseik, Maasmechelen, Oudsbergen, Zutendaal), betrokken Vlaamse overheden, terreinbeheerders, 2 RL en Provincie Limburg. De partners zorgen via hun bevoegdheden en middelen voor de realisatie van de doelen van het Nationaal Park, werken hiervoor samen en zorgen ook voor het mandaat en de middelen voor de langdurige organisatie van het Nationaal Park Bureau. De bestaande governance is ingebed in de werking van het Regionaal Landschap Kempen- en Maasland. Om zich in regel te stellen met de regelgeving is een aanpassing van de governance noodzakelijk op alle niveaus. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de betrokkenheid en de stem van de terreinbeheerders een prominere plaats te geven.</p>		
1.6.gemotiveerd verzoek tot afwijking samenstelling bestuursorgaan	BVR art. 8, 6°	Grensoverschrijdende parken
Beoordeling: niet van toepassing		
1.7.Hoe onderscheidt het Nationaal Park zich van een ander park door zijn eigenheid en uniciteit op vlak van landschapswaarden, natuurwaarden en erfgoedwaarden?	BVR art. 12	Nee
Beoordeling: goed		
<p>Het gebied is onderscheidend door zijn eigenheid en uniciteit op basis van de robuuste natuurkernen, het mijnverleden en het toeristisch-recreatieve aanbod. Het gaat om een mooie combinatie van historische waarden die terug te vinden zijn/te beleven zijn in het landschap en bijzondere natuurwaarden. Op Vlaams niveau spreekt vooral de grote samenhangende oppervlakte, die dan nog eens versterkt wordt door de impulsgebieden, samen een geheel van 19.000 ha. Op landschapsniveau gaat het om de afwisseling van uitgestrekte naaldbossen, heiden en de grote waterpartijen van de grindplassen in een zeer reliëfrijk landschap met lokaal grote hoogteverschillen. De Kempense steilrand is een dominant en uniek landschapskenmerk met een abrupte overgang van het Kempens hoogplateau naar de oostelijk gelegen Maasterrassen. De overgang van een voedselarm zandplateau naar de kalkrijke Maasvallei met ruimte voor natuurlijke rivierdynamiek en daaraan gebonden natuur is eveneens een zeer zeldzame combinatie in de Atlantische regio. Qua natuurwaarden zijn op internationaal niveau vooral de hellingvenen en voedselarme vennen uniek, net als landduinhabitats. Qua erfgoed is de overgang van een groots heidellandschap naar een mijngebied met mijnbossen, terrils, goed bewaarde mijnsites en aangrenzende woonwijken op Europees gebied erg bijzonder.</p>		

2.Operationeel plan		
2.1.Voldoet operationeel plan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 14, 1°	
beoordeling: zie beoordeling Masterplan onder 1.1.		
2.2.kwaliteit van actieprogramma	BVR art. 14, 2°	Nee

beoordeling: zeer goed		
Algemeen is het plan goed uitgewerkt met een concreet overzicht van acties, vereist personeel en middelen. Bovendien wordt aangegeven in welke mate de gevraagde personeelsinzet en middelen reeds ingevuld zijn voor een periode van de eerstkomende 5 jaar. Het actieplan loopt van 2020 tot 2025 omdat dit reeds uitgewerkt was voor het masterplan 20-40. In de toekomst zal er gealigneerd moeten worden met de planningscyclus die in de wetgeving bepaald is. Het laatste deel van het actieprogramma omvat de partnerfiches met voor elke partner een beschrijving van diens rol in het park, de ruimtelijke opgaven en de relevante doelen en acties. Hierdoor wordt het erg duidelijk wat van wie verwacht wordt binnen de eerste 5 jaar.		
2.3.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 14, 3°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
<p>De hoge ambities voor herstel van het landschap en natuurwaarden komen terug in het operationeel plan. Er is een hoge ambities voor verwerving van gronden (320 ha). De taakstelling m.b.t. onder duurzaam beheer brengen zal nog dienen te worden opgevoerd om de doelstelling cf. het wettelijke kader te halen. Voor de bosoppervlakte is het belangrijk dat niet alleen onder beheerplan komt, maar dat er effectief voldoende ecologische doelen gerealiseerd worden. Wat betreft samenhang (aanleg van eco(recrea)ducten) scoort het operationeel plan goed met 8 concrete projecten, waarvan de eerste drie ook grote en dure investeringen zijn. Dit kan op korte termijn bijdragen tot een sterk verbeterde connectiviteit.</p> <p>Voor het oplossen van het reeds lang in beeld zijnde knelpunt van het industrieterrein op de berg wordt ook een RUP voorzien en een kost van circa 26 milj.€ . De effectieve realisatie zou een enorme meerwaarde betekenen naar gaafheid. Essentiële vraag is of men de uitdoving van het industrieterrein moet koppelen aan eventuele optie voor zandwinning, waarmee men de beoogde gaafheid nog voor lange termijn hypothekeert. De kosten en baten moeten in het groter geheel van investeringen bekeken worden en dan is de vraag of de opbrengsten van circa 4 milj. € door de ontginning opwegen tegen de investering van circa 26 milj.€ voor de uitfasering van het industrieterrein, naast tientallen miljoenen investering voor landschapsbeleving. Een zandontginning zou nog heel lang een hypotheek leggen op de gewenste gaafheid en natuurherstel van het park.</p> <p>Wat betreft natuurbeheer zijn er voldoende budgetten voorzien voor beheer en herstel, voor zover deze kunnen geïndexeerd worden en het opstellen van een groot beheerplan. Het operationeel plan praat wel niet over concrete natuurstreefbeelden of doelsoorten. Idealiter komt er eerst een globale visie voor heel het nationaal park maar dat is nog niet voorzien in het operationeel plan. De ambitie is wel om voor 70% van de oppervlakte natuurbeheerplannen op te maken, vooral voor de domeinen van ANB en de bossen van Genk. Deze plannen zullen het natuurbeheer en herstel concretiseren naar doelhabitats en soorten en in belangrijke mate bijdragen tot duurzaam behoud. De ambitie is ook om tegen 2025 de zone voor 500 ha nulbeheer af te bakenen. Dat is positief maar ook hier was het beter indien er eerst die globale visie was.</p>		

Wat betreft het actiepunt van het conflictgebied "cluster Duinengordel" is de vraag hoe men die zonevreemde jeugdverblijven concreet gaat oplossen. En wat is relatie met onderliggend Landschappelijk impulsgebied?		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		
Het landschappelijk erfgoed is afgedekt, evenals het bouwkundig erfgoed aan de onthaalpoorten, dat dankzij recente restauraties grotendeels opgewaardeerd is. Bovendien staan er ook 2 concrete inrichtingsprojecten op stapel staan. Maar vooral op het gebied van de socio-culturele werking ligt er nog een braak terrein in de werking van het Nationaal Park: het verhaal van het heide-cultuurlandschap en zijn bewoners, het verhaal van de steenkoolontginning met bijhorende streekontwikkeling en overgang naar multiculturele samenleving, Genk als belangrijk centrum voor landschapsschilders in de 19 ^e -20 ^e eeuw,...		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
beoordeling: zeer goed		
Op het vlak van recreatieve ontsluiting en promotie van toerisme en recreatie bouwt het Nationaal Park verder op zijn ruime ervaring en toonaangevende rol. Er worden zeer veel acties opgenomen, zowel naar kwalitatieve verbeteringen aan de wandel-, fiets- en ruiternetwerken, maar ook speelbossen. Er zijn veel investeringen voorzien (meer dan 30 milj. €) in de ontwikkeling van 3 nieuwe toegangspoorten en de actualisatie of doorontwikkeling van bestaande toegangspoorten. Het merendeel daarvan is intussen toegezegd en de projecten zijn in voorbereiding of in realisatie. Dit zal nog verder bijdragen aan de internationale uitstraling van het Nationaal Park. Voor de verbetering en verduurzaming van het verblijfsaanbod worden verschillende studies opgestart. Voor paalkamperen wordt er ook gepland om er effectief een aantal te realiseren.		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
Het park levert duidelijk een bijdrage aan lokale werkgelegenheid en sociale ontwikkeling. De hoge aantallen bezoekers gaan samen met werkgelegenheid en omzet in Horeca, fietsverhuur, outdoorfirma's,... Het park heeft ook een uitgebouwde vrijwilligerswerking. Het nationaal Park voorziet daarnaast bijkomende initiatieven voor ondernemerschap. Er komt een samenwerking rond het label 'duurzame streekproducten NPHK' in samenwerking met lokale ondernemers en landbouwers. De grootste investering (0.25 milj.€) is voorzien voor Connecterra-Terhills waar men een National Park Service wil uitbouwen.		
Waar mogelijk worden de doelstellingen, vermeld in dit artikel, gerealiseerd via zelfrealisatie	Decreet art.4	
beoordeling: voldoende, er is aandacht voor zelfrealisatie gezien nagenoeg de volledige perimeter beheert wordt door overheden en / of natuurverenigingen is dit verdedigbaar		

2.4.uitwerking van de governance rechtspersoon (o.m. projectbureau/bestaffing, participatie belanghebbenden)	BVR art. 14, 4°	Nee
Beoordeling: voldoende		
<p>Het Nationaal Park Bureau is multidisciplinair met enerzijds 6 verticale profielen die elk een thema beheersen en anderzijds er 3 horizontale profielen. Aan het hoofd staat een coördinator. Deze bestaffing dekt de verschillende sectoren & beleidsaspecten. Er is echter geen expert landbouw.</p> <p>Om de lokale bevolking te betrekken wordt een lokaal ondernemersplatform voorzien. Rangers werken mee als gids of bij andere activiteiten en zijn niet alleen belangrijk voor onthaal van bezoekers, maar ook als lokale ambassadeurs bij de bevolking.</p> <p>Het is wel niet duidelijk hoe men naar de ruimere bevolking communiceert: in het actieplan staat wel een actie 15 'promoten' waarbij het expliciet de bedoeling is voor elke doelgroep een gepaste communicatiestrategie uit werken, maar het plan vermeldt geen concrete acties. De communicatie naar de bevolking is eenzijdig vanuit het NPHK waardoor de inspanningen en acties van de partners ondergesneeuwd geraken.</p>		
2.5.kwaliteit van het financieel plan (m.n. financiering parkbureau en budgetraming actieprogramma)	BVR art. 14, 5°	Nee
Beoordeling: zeer goed		
<p>De financiering van het Parkbureau is afgedekt. Het bureau werkt al jaren en heeft een goed zicht op de nodige middelen voor hun werking.</p> <p>Het financieel programma voor het Nationaal Park is zeer goed uitgewerkt wat betreft het overzicht van alle acties, wie verantwoordelijk is, hoeveel budget er reeds gealloceerd is tot 2025 en wat er nog niet ingevuld is. Een knelpunt is dat het partnerplan opgemaakt is voor de periode 2020-2025, dus niet volgens de planningscyclus van de nieuwe wetgeving. Voor de Landschappelijke Impulsgebieden en het Ecologisch Impulsgebied is er wel een actieplan, maar er is ook een financieel plan nodig.</p>		
2.6 wetenschappelijk onderzoek	BVR art.14, 6°	nee
Beoordeling: zeer goed		
<p>Het Nationaal Park is bekend omwille van de Ecotron, waar onderzoek gebeurt naar de impact van klimaatverandering op vegetaties. Daarnaast werd ook een Field Research Centre opgericht. Met deze infrastructuur wil Universiteit Hasselt internationaal toponderzoek leveren rond biodiversiteit en klimaat in het Nationaal Park. Zeer belangrijk is ook de educatieve rol, waarvoor educatieve randinfrastructuur werd aangelegd.</p> <p>Er is een goede mix van fundamenteel onderzoek en meer toegepast onderzoek naar het bijeenbrengen van beschikbare data van biodiversiteit wat moet resulteren in monitorplannen en wetenschappelijk onderbouwd terreinbeheer. Het wordt wel belangrijk om op termijn de nodige middelen te voorzien om de monitoring op terrein effectief uit te voeren. Deze ruime veldgegevens kunnen een schat van informatie opleveren voor beter terreinbeheer en om de impact van klimaatverandering op te volgen.</p>		
2.7.Toont het actieprogramma aan dat er specifieke acties zijn die inzet bijkomende middelen (3 extra VTE's) verantwoordt?	BVR art. 42	optioneel
Beoordeling: voldoende		
N.a.v. nieuwe wetgevend kader, is er voor 3 variabele VTE een motivering bezorgd. Deze werd voldoende geacht.		

Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): SCHELDEVALLEI

Criteria	Rechtsgrond	Afwijking mogelijk?
1. Masterplan		
1.1. Voldoet masterplan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 12, 1°	
*de gezamenlijke oppervlakte van de natuurkernen is op het moment van erkenning minimaal 5.000 ha	Decreet art 4	nee
beoordeling: ja, oppervlakte NK = 8.187,24ha.		
*Op het ogenblik van de erkenning is minstens de helft van de natuurkernen gevat door een natuurbeheerplan type 3 of 4 als vermeld in artikel 16ter van het Natuurdecreet. Indien er nog geen natuurbeheerplan is opgemaakt, bestaat het engagement om een natuurbeheerplan type 3 of 4 op te maken. Deze voorwaarde geldt niet voor militaire domeinen.	Decreet art 4	ja
beoordeling: ja, percentage NK gevat door een NBHP type 3 of 4 =21,97%.		
Beschrijving in het dossier volstaat rekening houdende met verplichting voor VO, engagementsverklaringen van de conceptnota/parknota.		
*het gebied heeft een ruimtelijke samenhang, de configuratie van het gebied beoogt een zo compleet mogelijk landschapsecologisch systeem dat ruimte geeft aan natuurlijke processen en voldoende samenhangend is; minstens één natuurkern heeft een oppervlakte groter dan 3000 hectare; een natuurkern kan enclaves bevatten of doorsneden worden door een barrière mits de maximaal te overbruggen afstand van deze enclaves en barrières, kleiner is dan 200 meter;	Decreet art 4 + BVR art 4, §1, 1°	ja
Beoordeling: ja, oppervlakte grootste deerkern (NK) = 7.158,97ha.		
*het gebied heeft een natuurkwaliteit waarbij minstens de helft van de natuurkern biologisch waardevol of zeer waardevol is en die onderscheidend is binnen de Europese en Vlaamse context	BVR art 4, §1, 2°	ja
controle: ja, 83,36% van de NK is biologisch waardevol.		
*het gebied heeft een unieke belevingswaarde	BVR art 4, §1, 3°	ja
beoordeling beschrijving: goed		
De Scheldevallei biedt een uniek rivierenlandschap (Schelde, Durme, Rupel en Dender), gelegen in het centrum van Vlaanderen. Getijdennatuur met dergelijke getijdenverschillen tot 6 meter en gradiënt van brak naar zoet, is nergens op deze schaal terug te vinden in West-Europa (tot 170 km landinwaarts). Er wordt een zekere mate van wildheid ervaren die uniek is Vlaanderen. In de aansluitende vallei komt waardevolle natte natuur voor. De kunststeden Gent en Antwerpen vormen een unieke uitvalsbasis aanvullend bij de authentieke dorpen en het water zelf. Een aanzienlijk deel van de vallei tussen Gent en Antwerpen zijn vandaag nog een erg verstoord (bv. vervuiling Schelde, nog veel in aanbouw en ontwikkeling, vele zichten op industrie of bebouwing langs delen van de Schelde...), bepaalde zones kennen een belangrijke mate van de versnippering. Het verhogen van de belevingswaarde langsheen de langgerekte vallei en de koppeling met het hinterland vormt een belangrijke uitdaging.		
1.2. kwaliteit van geïntegreerde gebiedsanalyse	BVR art. 12, 2°	nee

beoordeling: voldoende		
<p>Het masterplan voor het NP Scheldevallei zit goed in elkaar en is duidelijk geschreven. Er werd een brede landschapsbiografie opgemaakt, inclusief referenties en relictencarten. Opname van aardkundige waarden op relictencarten is een meerwaarde. Ze vormt een goede bron voor verder onderzoek en om er verhalen uit te distilleren. Archeologie lijkt wat onderbelicht en soms anekdotisch.</p> <p>De geïntegreerde gebiedsanalyse is degelijk, helder en wervend geformuleerd. De minpunten worden echter te weinig in beeld gebracht, met name veelheid aan (grote) spelers met een sterk eigen programma, sterke (economische) dynamiek in het gebied, grote bevolkingsdichtheid, veel zonevreemde activiteiten,...</p> <p>De gebiedsanalyse geeft een goed beeld van het ontstaan van het gebied door de tijd heen, menselijk gebruik en natuurlijke ontwikkeling. Het gebied is duidelijk gedefinieerd: de laag gelegen valleigebieden van de (getijdengebonden) Zeeschelde tussen Antwerpen en Gent, de afwaartse en deels getijdengebonden delen van de beneden-Durme, de beneden-Dender en de Rupelvallei.</p> <p>Het luik toerisme en recreatie is eveneens degelijk, maar op sommige vlakken wat beperkter. Er wordt terecht vastgesteld dat er al een ruim aanbod is, maar dat dit niet steeds evenwichtig ontwikkeld is. Er wordt duidelijk telkens teruggegrepen naar het kernproduct.</p> <p>Het project kan beroep doen op het feit dat hier al langer als rivierenpark wordt gewerkt. Er is veel potentie en >80% van de natuurkern werd aangeduid als biologisch waardevol. Slechts 22% van de natuurkern valt nu onder NBHP type 3 of 4, hier is nog een lange weg te gaan.</p> <p>Ondanks dat er i.k.v. het Sigmaplan nog veel natuur bijkomend wordt ontwikkeld en de totale oppervlakte natuurkern nu al heel aanzienlijk is, is de perimeter vaak nog te versnipperd. Soms is de groenblauwe draad zeer dun, de dorpen/lintbebouwing aan de randen van het natuurkernen maken het kandidaat-nationaal park soms moeilijk beleefbaar. Bepaalde delen van de perimeter hebben niet de kwaliteit om te worden weerhouden als natuurkern van een Nationaal Park. Het betreft concreet diverse natuurenclaves in de vallei van de Rupel (stroomopwaarts Niel) en enkele deelgebieden in urbane of semi-urbane gebieden zoals de stadsparken en binnengebieden (bv. in Gentbrugge, Destelbergen, Berlare, Bornem en Hemiksem). Deze deelgebieden worden aanbevolen om te schrappen als natuurkern.</p>		
1.3.kwaliteit en ambitie van geïntegreerde gebiedsvisie	BVR art. 12, 3°	nee
beoordeling: goed		
<p>De gebiedsvisie werd geënt op het Sigmaplan en vele andere kleinere projecten zoals NIP Donkmeer, T.OP Dender...en bestaande gebieden zoals het Molsbroek ea. De belangrijkste meerwaarde van de dossiers zit in het letterlijk en figuurlijk verbinden van deze gebieden, programma's en projecten. De visie sluit aan bij de actualiteit van klimaatverandering, is breed ingestoken vanuit alle relevante thema's en wordt goed visueel weergegeven. De 4 pijlers zijn sterk gekozen, samenhang en verbinding zijn een rode draad. Deze ambitie rond samenhang en verbinding moet leiden tot (1) één aaneengesloten gebied voor natuur (door verwilderen en verweven); (2) één gebied in de harten en de hoofden van de bewoners en bezoekers; (3) één gebied door een sterk, overkoepelend aanbod en verhaal en (4) één gebied door afstemming van beleid.</p> <p>Uit het dossier blijkt dat er sterk ingezet werd op participatie, met verschillende participatiemomenten (bilateraal, kleinschalige en grootschalige workshops, inspiratiedagen), voor verschillende stakeholders (kernpartners, Vlaamse, provinciale, gemeentelijke partners, natuurverenigingen, landbouwverenigingen, toeristische partners, etc).</p>		

<p>Er zijn duidelijke en uitgebreide ambities op het vlak van toerisme en recreatie, doorgaans relevant en concreet. Op het vlak van pure belevingen van natuur en landschap blijft men vaag. Hoe gaat men de vele verhalen in de praktijk beleefbaar maken en het nationaal-parkgevoel waarmaken in dit langgerekte gebied?</p> <p>Het voorziene groeiscenario zoals weergegeven in kaart 5b van het masterplan biedt een doorkijk van de autonome ontwikkeling van de natuurkernen. Er zal echter in geval van erkenning bijkomend dienen te worden ingezet op het robuuster maken van de natuurkernen en het wegwerken van enclaves. Het luik over landbouw is goed uitgebouwd en uitgewerkt. In het kader van dit dossier is er een sterke betrokkenheid van de landbouwsector geweest. Er zijn individuele gesprekken gevoerd met landbouwers en de landbouworganisaties zijn betrokken in het schrijven van het dossier. In 3 van de 4 pijlers uit het masterplan zitten ambities specifiek voor de landbouwsector, met name verweven en verwilderen, streekproducten via korte keten, educatie over landbouw en natuur en visie op recreatief-toeristisch medegebruik van de natuurgebieden en landbouwgebieden.</p>		
1.4.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 12, 4°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: goed</p> <p>Er wordt veel uitbreiding, herstel en natuurontwikkeling voorzien, o.a. vanuit het Sigma-plan, maar ook daarnaast. Het biedt vele kansen tot natuurontwikkeling. Toch zijn er vooral rond remediëren en herstellen van pollutie-effecten nog een weg te gaan. Dat is toch wel een belangrijk punt om tot een volwaardig Nationaal Park te kunnen uitgroeien. Gezien het bijzondere karakter van getijdennatuur zijn deze inspanningen niet alleen van regionaal of nationaal belang, maar ook internationaal.</p> <p>Er gaan al veel investeringsmiddelen van overheden naar dit gebied i.k.v. het Sigmaplan. Uit het Masterplan blijkt dat ze dit vooral willen ondersteunen en verbinden. Op zich is dit waardevol omdat er nu een zeer sterke focus is op de kerngebieden en er geen tijd en aandacht is voor de randen, de verbindingen en draagvalk. De meerwaarde vanuit het Nationaal Park situeert zich dan ook voornamelijk op het realiseren van de verbindingen.</p>		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: goed</p> <p>Er is veel aandacht voor erfgoed, evenals de manier waarop erfgoed kan bijdragen aan de werking (pijlers) en uitstraling van het kandidaat Nationaal park. Door het historische strategische belang van de Schelde is er een schat aan erfgoed aanwezig. Men wil verwonderen met verhalen rond de talrijke relictten. In het Masterplan zijn heldere keuzes gemaakt, waarbij oog is voor de verschillende fasen in de geschiedenis zoals de meer recente industriële geschiedenis. Culturele waarden, natuurwaarden en sociaaleconomische waarden worden op een innovatieve manier verbonden.</p>		

<p>Nogal wat erfgoed en landschap zit in het 'natuurverhaal' (paleo-meanders, veenontginningsgebieden, stille en duisternis...), deze integratie is positief, maar de omgang met erfgoed in het algemeen in de natuurkernen blijft een aandachtspunt. Het is goed dat er aan geïntegreerde beheerplannen gedacht wordt als instrument. De kijk op erfgoed lijkt sterk functioneel (passend in het ruime Scheldeverhaal en de toeristisch-recreatieve ontsluiting), is er voldoende aandacht voor erfgoed dat hier niet meteen in past?</p>		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: zeer goed</p> <p>De nabijheid van de cultuursteden en de vele woonkernen in combinatie met de goede ontsluiting van het gebied bieden veel kansen op een succesvol toeristisch-recreatief verhaal geënt op het Nationaal park. Dit is nu al sterk aanwezig, maar de identiteit en samenhang kunnen nog verbeterd worden. Op zich is dit de voornaamste uitdaging bij erkenning: een overkoepelend uithangbord ontwikkelen dat de belevingskwaliteit in de langgerekte perimeter verbetert en zo ook op terrein ervaren wordt.</p> <p>Er wordt uitgebreid ingegaan op zowel ontwikkeling als promotie, de belangrijke partners worden betrokken. Men onderschrijft de principes van Reizen naar Morgen en maakt via enkele ambities heel concreet op welke manier men rekening houdt met draagkracht en -vlak (<i>nature first</i>). Men heeft oog voor het internationale perspectief en erkent dat dit gefaseerd zal uitgerold worden. Er is een goed zicht op bestaande/toekomstige doelgroepen en men legt uitgebreid de link naar buiten het park (bv. Gent en Antwerpen), naar de Vlaamse context en zelfs naar samenwerking met andere (toekomstige) parken.</p>		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
<p>beoordeling: goed</p> <p>Het gebied ligt midden in de Vlaamse ruit en kent een sterke economische dynamiek met veel werkgelegenheid. Binnen het Masterplan worden een aantal voorzetten gedaan (zoals <i>carbon farming</i>, verblijfstoerisme versterken,...). Er gaat veel aandacht naar allerlei partners en bewoners, toeristische ondernemers komen beperkt aan bod, vnl. bij logies. Bewoners worden betrokken bij planvorming en ontwikkelingen. Indien het Masterplan wordt gerealiseerd zal dit een belangrijke bijdrage leveren aan een duurzame economische ontwikkeling en bedrijvigheid.</p> <p>De relatie met ontwikkeling duurzame vormen van landbouw is uitgewerkt in het masterplan. Volgende concrete instrumenten worden vermeld: eco-regelingen en agromilieuklimaatmaatregelen van het GLB en beheerovereenkomsten van VLM. Daarnaast wordt er ook gesproken over demoprojecten en pilootprojecten rond carbon farming en paludicultuur en natuurinclusieve landbouw. Tot slot zijn er ook 2 acties opgenomen rond visievorming, één vanuit de provincie Oost-Vlaanderen om een provinciale visie op landbouw op te maken, een andere rond een visie op recreatief-toeristisch medegebruik van de natuurgebieden en landbouwgebieden. De aanzetten tot een visie voor landbouwtransitie leggen momenteel nog vrij weinig linken met verdienmodellen voor de landbouwer.</p>		
1.5.uitwerking van de governance rechtspersoon (o.m. samenstelling bestuursorgaan, overlegstructuur, participatie belanghebbenden)	BVR art. 12, 5°	nee
<p>Beoordeling: goed</p>		

De gebiedscoalitie is gegroeid vanuit het Rivierpark Scheldevallei (opgericht in 2018). Beide provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen zijn belangrijke trekkers van de kandidatuur. Men beoogt de oprichting van een aparte rechtspersoon (vzw) met bestuursorgaan, AV en begeleidingsgroep met alle 40 parkpartners, thematische werkgroepen en een zogenaamde G50. De G50 groep is een nauw betrokken groep stakeholders van inwoners, horeca en ondernemers met een jaarlijks budget van 50.000 euro (ook crowd funding) voor realisatie van eigen projecten. Het aantal partners, lokale besturen, terreinbeheerders en overheidsinstanties die de gebiedscoalitie steunen is indrukwekkend: oa. 22 gemeentes, 2 provincies, 4 terreinbeheerders (ANB, DVW, NP en vzw Durme)... De complexiteit van de governance maakt een sterke coördinatie noodzakelijk. De gemeentes (Lokeren en Laarne) gaven een negatief advies, maar laten wel toe dat gronden worden ingebracht door terreinbeheerders.

In de opmaak van het plan werden Landelijk Vlaanderen, vzw Belgische Vereniging van Historische Woonsteden en Tuinen van België, Algemeen Boerensyndicaat en Boerenbond betrokken weliswaar zonder Park Partner te worden. Aangezien er in het master- en operationeel plan toch behoorlijk wat acties rond landbouw staan, kan het relevant zijn om in het parkbureau een profiel te integreren dat actief werkt op het thema landbouw&natuur. Er is gedurende opmaak uitgebreid inspraak georganiseerd in diverse vormen: inspraakvergaderingen, workshops, bilateraal overleg met partners, online bevraging,...

1.6. Gemotiveerd verzoek tot afwijking samenstelling bestuursorgaan	BVR art. 8, 6°	Grensoverschrijdende parken
Beoordeling: niet van toepassing		
1.7. Hoe onderscheidt het Nationaal Park zich van een ander park door zijn eigenheid en uniciteit op vlak van landschapswaarden, natuurwaarden en erfgoedwaarden?	BVR art. 12	nee
Beoordeling: zeer goed		
De Scheldevallei is in zichzelf een uniek door de aard van het gebied en dat geldt dan ook voor landschaps-, natuur-, en erfgoedwaarden. Het rivierenlandschap (Schelde, Durme, Rupel en Dender), gelegen in het centrum van Vlaanderen, met getijdennatuur en getijdenverschillen tot 6 meter van brak naar zoet is nergens op deze schaal terug te vinden in West-Europa (tot 170 km landinwaarts). Aanvullend is de Schelde een belangrijke schakel in de Oost-Atlantische trekroute voor overwinterende watervogels evenals voor vismigratie. Dit geheel maakt deze kandidaat sterk onderscheidend van de andere kandidaten.		

2. Operationeel plan		
2.1. Voldoet operationeel plan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 14, 1°	
beoordeling: zie beoordeling Masterplan onder 1.1.		
2.2. kwaliteit van actieprogramma	BVR art. 14, 2°	nee
beoordeling: voldoende		
Dit is een zeer gedetailleerd en zorgvuldig uitgewerkt operationeel programma (OP). Doordat het OP heel erg geënt is op het Masterplan is het echter soms te weinig complementair en ontbreekt vaak verdere uitwerking t.o.v. het masterplan. De acties zijn gegroepeerd in duidelijke pijlers (meer dan 100 acties met meer dan 40 partners). Er valt op hoeveel activiteiten op korte termijn opgepakt worden. Helaas worden er nagenoeg geen prioriteiten gesteld.		

<p>Hoewel er heel veel actoren betrokken zijn en er gezamenlijk veel werk kan worden verzet, stelt zich toch de vraag of het realistisch is dat deze ambitieuze lijst van acties ook daadwerkelijk uitgevoerd kan worden binnen een eerste periode. Bij heel veel activiteiten is (nog) geen budget toegevoegd en eerder een resultaat dan een actie geformuleerd, waardoor het soms als een wensenlijst over komt. Het is sterk dat de gemeenten worden vermeld in het actieprogramma, dit duidt op een goede betrokkenheid van de lokale besturen en weerspiegelt de bottum-up aanpak.</p>		
2.3.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 14, 3°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: goed</p> <p>Het Nationaal Park wil voortbouwend op bestaande beleidskaders stapsgewijs groeien. Er is groei voorzien van 1800 naar 4000 ha type 3 en 4 binnen de 10 jaar. Groei voorzien binnen 24 jaar van 8400 ha tot meer dan 10000 ha. Dit lijkt sowieso haalbaar gezien bestaande initiatieven en dynamiek en hoeveelheid Speciale Beschermingszone, VEN-gebied, Sigmagebieden, edm.</p> <p>Moervaartdepressie zijn opties die binnen 2 jaar zullen verkend worden.</p> <p>Belangrijk is dat het Operationeel Plan voldoende aandacht heeft voor belangrijke soorten met SBP (Otter) die migreren tussen kerngebieden. De voorgestelde activiteiten gaan zeker bijdragen aan het ontwikkelen van genoemde doelstellingen. Vergroten van leefgebied en aanleggen van verbindingen zijn daarbij cruciale stappen. Opvallend voorstel is het wegwerken van overstorten, aanpassen van rioolwaterzuivering en stoppen met lozingen huishoudelijk afvalwater. Deze ingrepen zijn noodzakelijke randvoorwaarden om de natuurkwaliteit te versterken en zouden prioriteit moeten krijgen. Inzetten op verminderen van geluid-, lichtverstoring zijn heel waardevol gezien de context.</p>		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
<p>beoordeling: voldoende</p> <p>Erfgoed en landschap zit verspreid over verschillende pijlers. Ook acties rond stilte en duisternis vallen hiertoe te rekenen. Hier en daar zou erfgoed en landschap nog nadrukkelijker ingebouwd kunnen worden. Zo is er historisch permanente graslanden alleen sprake van graslanden die door de natuurregelgeving beschermd zijn terwijl historisch permanente landschappen ook beschermd kunnen zijn vanuit erfgoedhoek. Het spectrum aan acties is breed, maar onderzoek en beheer van het cultuurhistorisch landschap of landschappelijke cultuurhistorische elementen zijn onderbelicht. Inventarisatie en versterking van het</p>		

cultuurhistorische landschap (ook in afweging ten opzichte van het natuurbeheer) komen niet of nauwelijks aan bod. De nadruk ligt op acties voor/met het publiek en op het inzetten van bouwkundig erfgoed.		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
Door uit te gaan van bestaande onthaallocaties die opgewaardeerd kunnen worden zal ook de lokale gemeenschap meerwaarde ervaren. De betrokkenheid van de vele partners laat zien dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het initiatief. Er is aandacht voor de kwetsbaarheden van het gebied en de zonering van het gebruik, dat is belangrijk. Door de natuurontwikkeling in de kijker te zetten ontstaan kansen voor draagvlakvergroting en -ontwikkeling. De grootste uitdaging op vlak van beleving, blijft om veel nadrukkelijker (vanuit een visie) gebruik te maken van de tussen- en omliggende gebieden, aangezien deze één geheel dienen te gaan vormen in de beleving van én in het aanbod voor de bezoeker.		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		
Er is voldoende aandacht voor het betrekken van landbouw, toeristische ondernemers en bewonersgemeenschappen. De inzet is gericht op duurzame economische ontwikkeling. De uiteindelijke resultaten daarvan zullen wel afhangen van de mate waarin men durft te sturen op soms stimuleren en soms beperken van activiteiten. Het stellen van duidelijk kaders en doelstellingen helpen daarbij. Het gebied ligt midden in de Vlaamse ruit en kent een sterke economische dynamiek met veel werkgelegenheid. Binnen het Masterplan worden een aantal voorzetten gedaan (zoals carbon farming, verblijfstoerisme versterken,...). De meeste mogelijkheden worden gezien in het versterken van de streekidentiteit (door het vertellen van verhalen).		
Waar mogelijk worden de doelstellingen, vermeld in dit artikel, gerealiseerd via zelfrealisatie	Decreet art.4	
beoordeling: voldoende		
Er wordt verwezen naar een samenwerkingsverband via Landelijk Vlaanderen om de landeigenaren indirect te betrekken bij de realisatie van de doelstellingen. Er wordt veel eigenaarschap gegeven aan partners en stakeholders, tot aan het laagste niveau.		
2.4.uitwerking van de governance rechtspersoon (o.m. projectbureau/bestaffing, participatie belanghebbenden)	BVR art. 14, 4°	nee
Beoordeling: goed		
Het parkbureau wordt voorgesteld als een team van 7,5 VTE waarvan 6 VTE wordt gesubsidieerd via de figuur van de Vlaams Park. De samenstelling van het parkbureau is voldoende gemotiveerd en sluit aan bij het Operationele Plan. Voor educatie, administratie/ financiën en monitoring wordt beroep gedaan op Park partners.		

Er is in het Operationele Plan voldoende aandacht voor draagvlak en mede-eigenaarschap. De zogenaamde G50 krijgt een eigen budget aan te vullen met crowd funding. Er zijn structurele themagroepen natuur/water, ruimte, toerisme/recreatie, erfgoed/cultuur en landbouw. Stakeholders worden geïnformeerd via het park partner forum, park partner nieuwsbrieven en G50 nieuwsbrieven. Er zijn ook verschillende communicatiekanalen naar brede publiek.		
2.5.kwaliteit van het financieel plan (m.n. financiering parkbureau en budgetraming actieprogramma)	BVR art. 14, 5°	nee
beoordeling: goed		
Financieel plan van het projectbureau is helder en lijkt realistisch. Men gaat uit van 6 VTE, diverse taken worden overgeheveld naar betrokken partners. Na opstart beoogt men fondsenwerving en terugverdieneffecten te onderzoeken via allerhande activiteiten. Dit luik verdient meer aandacht en biedt veel potentieel gelet om het aantal actoren in het gebied.		
2.6.kwaliteit onderzoeksprogramma:	BVR art.14, 6°	nee
beoordeling: goed		
Het onderzoeksprogramma komt overeen met de monitoring. Deze wordt per pijler beschreven en komt aan bod bij het luik governance. Voor monitoring wordt gesteund op bestaande monitoringssystemen oa. ikv. Sigmaplan zgn. OMES. Dit wordt aangevuld met de opvolging van de bepaalde indicatoren per peiler, oa. voor het thema 'bezoekers en inwoners', economische return en duurzame mobiliteit. De projectcyclus wordt duidelijk gevolgd met oa monitoring, evaluatie, bijsturing, .. en dit voor alle acties, ook voor de pijler governance en het coördinatieteam zelf. De indicatoren vanuit de VO werden geïncorporeerd in hun monitoringsprogramma. Afgezien van een actie rond paludicultuur en carbon farming is het onderzoeksprogramma niet echt innoverend. Er is wel een lange traditie van samenwerking met UAntwerpen, KULeuven, WL, UGent, ... in de Scheldevallei via het Sigmaplan.		
2.7.Toont het actieprogramma aan dat er specifieke acties zijn die inzet bijkomende middelen (extra VTE) verantwoordt?	BVR art. 42	optioneel
beoordeling: toegestaan		
Gezien de complexiteit van het gebied en veelheid van thema's en partners is het aantal VTE zeker te verantwoorden. De keuze van de profielen ligt in lijn met de doelstellingen van het OP. Aangezien er in het master- en operationeel plan toch behoorlijk wat acties rond landbouw staan, kan het relevant zijn om in het parkbureau een profiel te heroriënteren naar het thema landbouw&natuur.		

Beoordelingsfiche kandidatuur Nationale Parken (masterplan – operationeel plan): TAXANDRIA

Criteria	Rechtsgrond	Afwijking mogelijk?
1. Masterplan		
1.1. Voldoet masterplan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 12, 1°	
*de gezamenlijke oppervlakte van de natuurkernen is op het moment van erkenning minimaal 5.000 ha	Decreet art 4	nee
beoordeling: ja, oppervlakte NK= 7469,06 waarvan 5.408,47ha in Vlaanderen (correctie 268,36 ha in Vl. tov. het dossier).		
*Op het ogenblik van de erkenning is minstens de helft van de natuurkernen gevat door een natuurbeheerplan type 3 of 4 als vermeld in artikel 16ter van het Natuurdecreet. Indien er nog geen natuurbeheerplan is opgemaakt, bestaat het engagement om een natuurbeheerplan type 3 of 4 op te maken. Deze voorwaarde geldt niet voor militaire domeinen.	Decreet art 4	ja
beoordeling: ja, percentage NK gevat door een NBHP type 3 of 4 = 49,13%.		
Beschrijving in het dossier volstaat rekening houdende met verplichting voor VO, engagementsverklaringen van de conceptnota/parknota.		
*het gebied heeft een ruimtelijke samenhang, de configuratie van het gebied beoogt een zo compleet mogelijk landschapsecologisch systeem dat ruimte geeft aan natuurlijke processen en voldoende samenhangend is; minstens één natuurkern heeft een oppervlakte groter dan 3000 hectare; een natuurkern kan enclaves bevatten of doorsneden worden door een barrière mits de maximaal te overbruggen afstand van deze enclaves en barrières, kleiner is dan 200 meter;	Decreet art 4 + BVR art 4, §1, 1°	ja
beoordeling: ja, oppervlakte grootste deerkern (NK) = 3.356,91ha (grensoverschrijdend) waarvan 1.665,09ha (VL).		
*het gebied heeft een natuurkwaliteit waarbij minstens de helft van de natuurkern biologisch waardevol of zeer waardevol is en die onderscheidend is binnen de Europese en Vlaamse context	BVR art 4, §1, 2°	ja
controle: ja, 85,38% van de NK is biologisch waardevol.		
*het gebied heeft een unieke belevingswaarde	BVR art 4, §1, 3°	ja
beoordeling beschrijving: voldoende		
De essentie van het gebied, met name aanwezige vennen en venen in combinatie met bijzonder geomorfologie, zorgt voor een unieke belevingswaarde. Rekening houdende met deze kernwaarden werd Taxandria hernoemd naar de Lage Venen. Het geeft beter weer wat de essentie van het gebied is, het is een originele invalshoek die misschien kan aanslaan. Men verwijst in het dossier naar de Lage Venen als tegenhanger van de Hoge Venen.		
1.2. kwaliteit van geïntegreerde gebiedsanalyse	BVR art. 12, 2°	nee
beoordeling: voldoende		

De landschapsbiografie is zeer uitgebreid en thematisch zeer divers. De geïntegreerde gebiedsanalyse is sterk geomorfologisch geënt (cfr. metafoor van het omgekeerde soepbord) en chronologisch opgebouwd en toont hoe geologie, natuurlijke processen en ingrijpen van de mens tot het huidige landschap hebben geleid. Verder vinden we weinig analyse op het vlak van toerisme en recreatie.

Het dossier is een illustratie van de USP met Kempense eigenheid (naast grote belang van venen/vennen, de klemtoon op 'ongepolijste romantische schoonheid' en historische troeven annex reflectie).

De perimeter is opgevat in mogelijke faseringen en zit vervat in het operationeel plan. Het geeft een goed beeld van de uiteindelijke omvang en potentie van het gebied. Fase OP 1: perimeter omvat enkel de percelen van de zogenaamde sterkste schouders (dit is niet volgens de richtlijn om te werken met landschappelijke gehelen). De totale oppervlakte wordt ca. 13.300 ha. In een volgende fase (2030) wordt een uitbreiding naar 16.000 hectare in het vooruitzicht gesteld. Hierbij wordt opnieuw gekeken naar het beheer van de percelen eerder dan de bestemming of bescherming. In 2048 bestaat het NP Lage Venen volgens projectie uit 19.750 ha. Idealiter had men de tussenfase aangeduid als perimeter (situatie 2030) gealigneerd op de beschermingen en bestemmingen. Het is niet duidelijk waarom men, net als in de conceptfase, heeft vastgehouden aan de beheerde percelen. Jammer genoeg ontstaat zo een vrij gefragmenteerd beeld. De kaart toont wel heel goed de enorme potenties die het gebied heeft.

Dit is een dossier dat op zich ook veel nuttige reflectie met zich meebrengt. Er is veel potentieel, maar ook nog zeer veel werk.

1.3.kwaliteit en ambitie van geïntegreerde gebiedsvisie	BVR art. 12, 3°	nee
---	-----------------	-----

beoordeling: onvoldoende

Het masterplan vermeldt een periode vanaf 2048 tem. 2100. Dit werd achteraf gecorrigeerd via mail naar periode van 24-48.

Er wordt vertrokken vanuit een sterke analyse van de onderliggende water- en bodemsystemen, met veel oog voor de ontginningsgeschiedenis (zowel bosontginning, landbouwontginning als watering). Er is een duidelijk en sterk landschapsecologisch concept met een hoge ambitie om het ecohydrologisch herstel structureel aan te pakken. Deze ambitie vergt een behoorlijke systemische omslag in het landbeheer die in het licht van een aantal klimaat- en biodiversiteitsuitdagingen wellicht nodig is, maar waarvoor er actueel onvoldoende beleidsmatig kader noch draagvlak bestaat.

Naast de cluster van erg waardevolle natuur met uitbreidingskansen, beseffen de aanvragers zeer goed dat ze moeten inzetten op duurzame landschapsbeheermodellen. Hoewel dit dossier door de tegenkantingen vanuit de landbouwsector initieel als moeilijk haalbaar werd ingeschat, geeft het team aan om in te zetten op een labo voor nieuwe landschapsbeheermodellen met een expliciete rol en betrokkenheid van nieuwe landbouwvormen. Het masterplan bevat hiervoor een reeks uitdagende ambities. In die zin kan dit project een potentieel belangrijke laboratoriumfunctie voor Vlaanderen (en ver daarbuiten) realiseren. . Op dit moment wordt landbouw in het dossier zeer sterk top down benaderd, waardoor het naar de landbouwsector weinig uitnodigend of enthousiasmerend overkomt. Er zou een omgeving moeten geschapen worden waarbij een meer co-creatieve aanpak mogelijk wordt.

De integratie met erfgoed is (te) beperkt, een luik ruimtelijke planning ontbreekt.

Het luik toerisme en recreatie neemt een omvangrijke plaats in het masterplan, maar is weinig toekomst-/ontwikkelingsgericht en vormt eigenlijk eerder de analyse. Dit is jammer gezien het intrinsieke potentieel van het gebied en de jarenlange focus van Toerisme Provincie Antwerpen op de Kempen.

Er zijn vele uitdagende en belangrijke ambities geformuleerd, maar een belangrijk deel blijft voorwaardelijk afhankelijk van de herstelde/uitgebreide gebiedscoalitie. Dat zorgt uiteraard voor een hypotheek op slaagkansen. In die zin kan gesteld worden dat er nog meer voorbereidend werk nodig is, maar dat dit team ook de relatief grootste kwaliteitssprong en dus vooruitgang heeft gerealiseerd met het opstellen van hun masterplan.		
1.4.bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 12, 4°	nee
1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
beoordeling: goed		
<p>De diversiteit en hoeveel vennen in Taxandria is een bijzondere troef met hoge actuele natuurwaarde. Het behouden en opwaarderen van de spons van Vlaanderen (onderliggende bodemstructuur en waterhuishouding) draagt bij aan de IHD's van Natura 2000 en vormt de basis voor een klimaatrobuuste natuurkern. De visie op het hydrologisch herstel is veelbelovend en verdient verdere uitwerking en implementatie. Door verdere maatregelen, ook op landschapsschaal, dient het hydrologisch systeem nog verder versterkt te worden. Dit is erg belangrijk voor de instandhouding van deze belangrijke Europese habitattypen. Zowel aan Vlaamse als aan Nederlandse kant hebben de beheerders hiervoor veel expertise opgebouwd en is er een grote bereidheid tot verdere studie en bijstelling van maatregelen om de behoud- en herstelkansen van deze unieke flora en fauna binnen een landschapsecologische context beduidend te versterken.</p> <p>De ambitie m.b.t. het ecologisch verbinden van de natuurkernen is conceptueel goed uitgewerkt en onderbouwd. Het blijft echter weinig concreet waardoor de visie een bepaald voluntarisme uitademt. Er wordt gewerkt met voorbeelden van ontsnipperingsmaatregelen (bv. een ecoduct langs de E34), deze maatregel is heel nuttig en verdient aanbeveling en verdere uitwerking. Er is sprake van rewilding: introductie edelhert, wissent in Ravels (potentie 40.000 ha), de verwijzing blijft echter vaag. Er ontbreekt een concreet ruimtelijk programma om de ontbrekende puzzelstukken van de natuurkernen te kunnen realiseren.</p> <p>Ambitie 6 betreft de landbouwkundige heroriëntering volgens de strategieën verdiepen, verbreden en herorganiseren. Het is waardevol dat deze ambitie expliciet wordt opgenomen in het masterplan, maar wat betekent dit precies voor de visie op landbouw in het gebied? Ambitie 7, 8 en 9 diepen deze strategieën uit en koppelen deze aan de producten uit natuurbeheer. Dit is beloftevol en innovatief. Ook de shift naar plantaardige eiwitproductie en paludicultuur is beloftevol. De ambities vragen echter een shift vanuit de landbouw.</p>		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit	Decreet art 4	
beoordeling: onvoldoende		
Er zit veel potentieel in dit gebied qua erfgoed en landschapskwaliteit, maar de visie op behoud, beheer en ontwikkeling is erg summier en weinig concreet. De bijdrage aan de doelstellingen wordt dus te weinig aangetoond. Algemeen is dit luik nog onvoldoende uitgewerkt. In het masterplan wordt		

geconcludeerd dat hier nog veel aan moet gebeuren. Het rapport benadrukt het leesbaar maken van de ontginningsgeschiedenis (ambitie 5). Onder andere door het herstellen van de rastervormige structuur van de ontginningen. Doelstelling is weinig concreet en refereert naar 4 verschillende ontginningslandschappen. Er wordt echter niet vermeld op welke manier deze worden versterkt / hersteld.		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
beoordeling: onvoldoende		
<p>Dit luik krijgt qua omvang veel aandacht in het masterplan. Er is aandacht voor Reizen naar Morgen en een drempelvrije bestemming. Het onthaalplan voorziet een heel gedetailleerde beschrijving van 3 landschappelijke zones en aan Vlaamse zijde 14 toegangen maar mist visie en geeft geen zicht op gewenste ontwikkelingen, behalve welke toegangen men nog moet uitbouwen/afbouwen en welke doelgroepen waar terecht kunnen. Men heeft vervolgens wel een beperkt concept uitgewerkt voor de mogelijke infrastructuur van de toegangen.</p> <p>Onder de noemer 'unieke recreatieve ontsluiting' spreekt men van 'veel kansen voor een bezoekerscentrum over de Lage Venen', gevolgd door een opsomming van concrete belevingen. Het is echter absoluut niet duidelijk wat de status hiervan is: enkel ideeën, concrete plannen/projecten? Het bieden van belevende verbindingen voor bezoekers, maar bij het voornemen om veel wandelmogelijkheden te voorzien in de natuurkernzones, mist de commissie het aspect draagkracht.</p> <p>De 'huisstijl en de signalisatie' worden als verbindende elementen gebracht. Correct maar toch te weinig visionair of vernieuwend.</p> <p>De Kempense eigenheid is een belangrijk onderdeel van de profilering. Het is de bedoeling dat toeristen de gastvrije Kempenaren leren kennen. Er zijn zeer veel toegangen bereikbaar met openbaar vervoer en voorzien van horeca. Dat is goed voor de toeristen en de lokale bewonersgemeenschap. De spreiding van toeristen biedt veel kansen voor ondernemers om van het toerisme een inkomstenbron te maken.</p>		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
beoordeling: onvoldoende		
Er is weinig of niets te vinden over concrete betrokkenheid van of samenwerking met bewoners, (toeristische) ondernemers. Er zijn nauwelijks onderbouwde claims t.a.v. interrelaties Nationaal Park en sociaal-economische dynamiek. Koppelkansen tussen landbouw, bosbouw en natuurbehoud komen wel uitgebreid aanbod en zijn innovatief (zie hoger). Er is focus op ondersteunen van ondernemers in de overstap naar productie voor biobased bouwen, de eiwitswitch, PAS en de juiste teelt op de juiste plaats.		
1.5.uitwerking van bestuur rechtspersoon (o.m. samenstelling bestuursorgaan, overlegstructuur, participatie belanghebbenden)	BVR art. 12, 5°	nee
beoordeling: onvoldoende		
Dit deel werd uitgewerkt in het operationeel plan.		

Men wil een BGTS oprichten met raad van bestuur en algemene vergadering en overlegplatformen rond de 4 pijlers. De wettelijke bepalingen m.b.t. de helft van de stemmen voor de lokale besturen kan hierdoor niet vervuld worden, een afwijking wordt gevraagd. Het bestuursorgaan (de Raad van Bestuur) bestaat uit de initiatief nemende leden. Op korte termijn wil men deze raad uitbreiden met lokale actoren (grensoverschrijdend) waaronder ook de horeca en toerisme sector. Ook via een klankbordgroep kan input van andere actoren opgenomen worden.

Volgende partners ondertekenden de overeenkomst: Oud-Turnhout, Dessel, Natuurpunt, ANB en Brabants Landschap. De samenwerkingsovereenkomst werd later nog ondertekend door Staatsbosbeheer. Er is een positief advies via een intentieverklaring van de Provincie Antwerpen.

Er zijn geen betrokken Nederlandse lokale besturen die de samenwerkingsovereenkomst tekenden. Ook verschillende Vlaamse betrokken gemeenten ontbreken in de coalitie. Retie trok zich nog terug na de indieningsdatum. De gemeente Ravels gaf een negatief advies, net als Hilvarenbeek en Bergeijk in Nederland. Er zijn geen percelen gelegen in Hoogstraten (Wortel) ondanks dat de gronden van de Staatsbosbeheer aan Nederlandse zijde wel werden opgenomen. Positie van Turnhout zou positief zijn maar deze werd niet bevestigd.

Tijdens de planfase werd de participatie onvoldoende opgepakt. Als het gebied nu een Nationaal Park zou worden, kan dat ook als een boemerang terugkeren. Er wordt beter eerst een aantal jaren besteed aan het opzetten van een brede gebiedscoalitie die gezamenlijk een plan maakt.

Landbouworganisaties of landbouwoverheidsdiensten, ondernemers, landgoedeigenaars, de sectoren recreatie en toerisme zijn niet betrokken geweest.

Verder zijn er twijfels over de meerwaarde van de grensoverschrijdende component, gezien de voorwaarden die Staatsbosbeheer heeft laten opnemen in de samenwerkingsovereenkomst.

1.6.gemotiveerd verzoek tot afwijking samenstelling bestuursorgaan	BVR art. 8, 6°	Grensoverschrijdend e parken
--	----------------	------------------------------

Beoordeling: voldoende

Er worden 2 afwijkingen gevraagd, de eerste met betrekking tot de samenstelling van het bestuur en de tweede met betrekking tot het verkrijgen van subsidies voor delen van het grensoverschrijdende gebied. In de landschapsbiografie is voldoende aangetoond dat Taxandria grensoverschrijdend karakter kent, op basis hiervan zijn beide gevraagde afwijkingen aanvaardbaar. Voldoende betrokkenheid van de Nederlandse partners is evenwel een aandachtspunt.

1.7.Hoe onderscheidt het Nationaal Park zich van een ander park door zijn eigenheid en uniciteit op vlak van landschapswaarden, natuurwaarden en erfgoedwaarden?	BVR art. 12	nee
--	-------------	-----

Beoordeling: voldoende

De bospartijen en heidesystemen vinden we ook terug in enkele andere dossiers, maar de klemtoon (en naamgeving) ligt hier bewust op venen en vennen als sterke troef. Door de afwijkende abiotiek, met vennen en venen tot gevolg, onderscheidt Taxandria zich van de heidegebieden in Limburg. Deze abiotiek heeft geleid tot een aparte ontginningsgeschiedenis die tot vandaag aanwezig is. De erfgoedwaarden die o.a. samenhangen met historische ontginningen, gecombineerd met hun visies over duurzame landschapbeheermodellen maakt dat ze verleden en toekomst sprekend samenbrengen.

Daarnaast is het gebied bijzonder rijk aan cultureel erfgoed oa. kastelen, religieuze centra en de landbouwkolonie in Wortel die sinds 2021 erkend is als UNESCO Werelderfgoed.

In het verlengde van vennen en venen wordt Taxandria hernoemd naar de Lage Venen. Dat is een originele invalshoek .. Het merk Taxandria is ook waardevol, een combinatie kan overwogen worden.

2. Operationeel plan		
2.1. Voldoet operationeel plan aan erkenningsvoorwaarden?	BVR art. 14, 1°	
Beoordeling: zie beoordeling Masterplan onder 1.1.		
2.2. kwaliteit van actieprogramma	BVR art. 14, 2°	nee
Beoordeling: onvoldoende		
<p>Het operationeel plan formuleert acties op een overkoepelend ? niveau. De focus ligt vooral op coalitievorming, het intern beheer van natuurgebieden, de communicatie en toeristisch-recreatieve ontsluiting. Interessant zijn de verkenningen naar duurzame landschapsbeheermodellen. Er ontbreken echter concrete ruimtelijke acties om de ontbrekende puzzelstukken van de natuurkernen te kunnen realiseren. Het actieprogramma nog veel werkpunten oa. de ramingen, actoren en tijdslijn ontbreken. Er zijn daarnaast veel voorwaardelijke elementen zoals ‘het opzetten van structureel overleg met landbouwers’.</p> <p>De haalbaarheid is dus erg moeilijk in te schatten op dit moment.</p> <p>De aansluiting bij het masterplan is niet overal duidelijk, gezien de pijlers van beide documenten verschillen. Er zijn vier pijlers gedefinieerd waaraan de operationele doelstellingen zijn gelinkt. De acties zijn high level geformuleerd.</p> <p>Pijler 1 betreft het uitbouwen van de coalitie en het draagvlak. Dit is effectief een belangrijk werkpunt is voor de coalitie.</p> <p>Pijler 2 “ontwikkelen en versterken van de identiteit van NP Lage Venen” omvat zinvolle en logische doelstellingen m.b.t. het ontwikkelen van een huisstijl, productfamilie, etc. Stap 1 is werk maken van de streekidentiteit (huisstijl, communicatieplan, productfamilie ...) en afstemmen met bestaande partners en initiatieven. Daarnaast wil men een netwerk van ambassadeurs uitbouwen. In het operationeel plan lezen we dat de USP ‘De Lage Venen’ nog verder afgetoetst moet worden aan Nederlandse zijde. . Verder is de lijst van acties hier vnl. gericht op inventarisering en planning en te weinig op ontwikkeling.</p> <p>Pijler 3 is de realisatie van NP Lage Venen op terrein. Dit betreft het continueren van de inspanningen op het terrein op vlak van natuurherstel en ontwikkeling van de deekernen. Deze pijler omvat zowel acties gericht op natuurontwikkeling als acties en doelstellingen die verband houden met de ontsluiting en beleving, zij het op een generiek niveau.</p> <p>Het aantal deelgebieden is heel groot, wat duidt op een grote mate van versnippering (46 natuurkernen). Er is echter weinig aandacht voor het creëren van verbindingen. Landgoedeigenaars zijn nu niet betrokken, er is wel potentieel en in het OP zijn er acties rond geformuleerd.</p> <p>Pijler 4 betreft het ontwikkelen van alternatieve beheermodellen en productontwikkeling. Dit omvat zowel kennisdeling en opbouw als het opzetten van allerhande pilots. Daarnaast wordt ingezet op ontwikkeling van nieuwe recreatieve producten en diensten die aansluiten bij het DNA.</p>		
2.3. bijdrage aan doelstellingen NP	BVR art. 14, 3°	nee

1° het in stand houden en ontwikkelen van de natuur, van de biologische diversiteit en van het natuurlijk milieu van de natuurkernen en in het bijzonder: a) het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover rekening wordt gehouden met punt b) en c); b) het in stand houden en het ontwikkelen van leefgebieden van inheemse soorten met het oog op levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties; c) het leveren van een bijdrage tot regionale, Europese en internationale natuurbehouds- en instandhoudingsdoelstellingen inclusief half-natuurlijke landschappen;	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		
Verbeteren van bestaande natuurwaarde door uitvoeren van bestaande en nieuwe natuurbeheerplannen. Er wordt een herintroductie van grote grazers zoals wisent en edelhert voorzien. Voor edelhert dient te worden onderzocht in hoeverre natuurlijke herkolonisatie tot de mogelijkheden behoort. Op hoofdlijnen is er een ambitieuze ontwikkeling van natuur maar er ontbreken specifieke acties die in de eerste jaren nodig zijn om stappen te zetten. Men spreekt vooral over (grensoverschrijdend)overleg en betrekken van burger(wetenschappers).		
2° het behouden, het beheren en het ontwikkelen van culturele waarden binnen het werkingsgebied met inbegrip van de erfgoedwaarde en landschapskwaliteit ;	Decreet art 4	
beoordeling: onvoldoende		
Hier worden één operationele doelstelling en wat acties aan gewijd, te weinig en te algemeen om over een bijdrage aan de doelstellingen te kunnen spreken. Het operationeel plan is te beperkt op dit vlak.		
3° het ontwikkelen en het promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor het natuurbehoud, de lokale bewonersgemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd;	Decreet art 4	
beoordeling: onvoldoende		
Ondanks dat er een zichtbare kwaliteitssprong gemaakt is tegenover de conceptnota, is het plan te algemeen om te kunnen aantonen wat de bijdrage zal zijn aan de doelstellingen voor wat betreft toerisme en recreatie. De toegangen zijn wel vrij goed uitgewerkt. Er is een sterke focus op connectie tussen bewoners en het park en draagkracht creëren voor toerisme.		
4° het leveren van een bijdrage aan een duurzame economische en sociale ontwikkeling van de lokale bewonersgemeenschappen en de bedrijvigheid in het gebied.	Decreet art 4	
beoordeling: voldoende		
Er wordt enkel gesproken over het opzetten van een gastheren/ambassadeursnetwerk. Bewoners en ondernemers ('toeristische partners') worden vermeld.		

Er is nauwelijks of geen sprake van co-creatie met landbouwers, laat staan met andere actoren. Het operationeel plan vermeldt dat het parkbureau de dialoog aangaat en in overleg gaat met alle partners binnen overlegplatformen met als doel de verbreding van het lokale draagvlak van onder andere landbouwers.		
Waar mogelijk worden de doelstellingen, vermeld in dit artikel, gerealiseerd via zelfrealisatie	Decreet art.4	
beoordeling: voldoende		
Zelfrealisatie wordt niet expliciet vermeld. Het stimuleren of ondersteunen van zelfrealisatie komt aan bod in operationele doelstelling 4.3.		
2.4.uitwerking van bestuur rechtspersoon (o.m. projectbureau/bestaffing, participatie belanghebbenden)	BVR art. 14, 4°	nee
beoordeling: onvoldoende		
Het projectbureau voorziet 6 VTE. Er is geen breed participatief overleg geweest gezien de bestuurlijke weerstand tegen de kandidatuur. In het operationeel plan is echter heel veel aandacht voor acties om in te zetten op een participatief traject. Het is echter niet duidelijk hoe men dit concreet gaat aanpakken. Specifiek voor landbouw worden veel ambities uitgesproken inzake de transitie van landbouw naar meer duurzame praktijken, rekening houdend met de draagkracht van de lokale omgeving en het landschap. Hoe landbouwers in dat proces zullen begeleid of ondersteund worden is echter zeer beperkt uitgewerkt. . Het is onduidelijk welke invloed dat het ontwikkelplan dat wordt opgemaakt door dhr. Piet Vanthemsche zal hebben op de plannen van het Nationaal Park indien dit laatste wordt erkend. t de ambities zijn op dit moment top down ontwikkeld.		
2.5.kwaliteit van het financieel plan (m.n. financiering parkbureau en budgetraming actieprogramma)	BVR art. 14, 5°	nee
beoordeling: voldoende		
Het financieel plan van het projectbureau is helder en lijkt realistisch. Men gaat uit van 6 VTE. Het financieel plan is in overzichtelijke tabellen afgebeeld. Ook de context waarbij er ingezet wordt op een sterke verbondenheid met de streek en het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen en recreatievormen toont dat het dossier van NP Taxandria sterke kennis heeft van (duurzame) economie.		
2.6. kwaliteit onderzoeksprogramma	BVR art.14, 6°	nee
beoordeling: voldoende		
Er is een sterke focus op onderzoek, verspreid over het operationeel plan (pilotprojecten, projecten met burgerwetenschappen, inventarisatie, onderzoek rond duurzaam landschapsbeheer en verzoenen van landbouw en natuur, kennisdeling, ontwikkelen van nieuwe recreatie en verdienmodellen Er werden echter nog geen onderzoekspartners gecontacteerd. Hierdoor maakt dit luik een voluntaristische indruk.		
2.7. Toont het actieprogramma aan dat er specifieke acties zijn die inzet bijkomende middelen (extra VTE) verantwoordt?	BVR art. 42	optioneel
Beoordeling: toegestaan		
Er wordt een voldoende onderbouwing gegeven voor de inzet van 3 vaste VTE (coördinator, gebiedsmakelaar, communicatie) + 3 variabele VTE (expert water en landschap, expert agrarische beheermodellen, toeristische productontwikkeling).		